

آموزشی آینده‌ای

ISSN: 1606-9102

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی

دوره‌ی پیست و دوم - آبان ۱۳۹۷ - شماره‌ی پنجم - ۱۷۵ صفحه - ۱۵۰۰۰ ریال

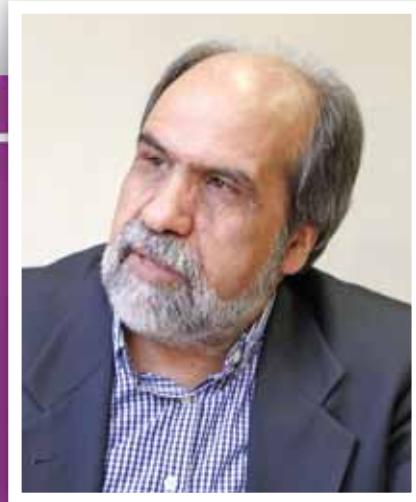
۱۴

از اول، کلاس اول
گفت و گو با معلمان موفق

۱۸

برنج‌هایی که نمی‌خوریم
یک تجربه از تلفیق

دکتر عبدالعظیم کریمی تربیت سلبی

عبدالعظیم کریمی
۱۳۳۵- اراک، دلیجان
دکترای روان‌شناسی
عضو هیئت علمی پژوهشگاه تعلیم و
تربیت، دانشیار دانشگاه
مدیر مرکز ملی مطالعات بین‌المللی
تیمز و پرلز در ایران

دیدگاه‌های عبدالعظیم کریمی از تعلیم و تربیت جاری همواره چالش‌برانگیز، جنجال‌ساز و متفاوت با دیدگاه‌های رایج بوده است. آنچه نظریات ایشان را برجسته و متمایز می‌کند، این است که مباحثه و تأملات وی نه صرفاً نظری و انتزاعی، بلکه ترکیبی از عمل و اندیشه و تجربه‌ی زیسته در حوزه‌ی تعلیم و تربیت است. وی معتقد است:

- هر قدر آموزش را کاهش دهیم، پرورش افزایش می‌یابد. چون آموزش دگرساخته و اکتسابی است که نیازهای درونی و اکتشافات شخصی افراد را می‌پوشاند.
 - تربیت در واقع به معنای کیفیت‌بخشی، تزکیه، کاهش، هرس کردن، تشننه کردن، گرسنه کردن، تمی کردن و پاک کردن است.
 - آموزش زودرس و بیرونی دانش آموزان مانع پرورش حس یافتن در آن‌ها می‌شود.
 - شیوه‌ی ارزشیابی، به جای پاسخ‌مداری، باید سؤال‌مداری باشد.
 - آموزش و پرورش ما نباید یابندگی کند، بلکه باید جویندگی کند. یعنی دنبال محصلو نباشد، بلکه دنبال پیشرفت باشد.
 - معلم باید آنچه را شاگردش می‌یابد بگیرد، نه اینکه آنچه را خود می‌خواهد به او بدهد.
 - آموزش یعنی تلاش مداوم برای به دست آوردن آنچه نداریم و تربیت تلاش بی‌وقفه است برای از دست ندادن آنچه فطرتاً داریم.
- افکار و اندیشه‌های دکتر کریمی در بیش از پنجاه کتاب، ده‌ها مقاله و ۳۶ پژوهش در حوزه‌ی روان‌شناسی و تعلیم و تربیت جمع شده است.

آموزشی آبتداری

ماهه‌نامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران،
دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
دوره‌ی بیست و دوم - آبان ۱۳۹۷ - شماره‌ی پی‌درپی ۱۷۵ - صفحه‌ی ۴۸ - ۱۵۰۰۰ ریال

www.roshdmag.ir

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

- یادداشت سردبیر** - هدیه‌های آسمانی / ۲
- تقویم ماه** - انواع مناسبت‌های تقویم / ۳
- گفت و گو - معلمان موفق** - اول، کلاس اول / الهام فراستی / ۴
- معرفی کتاب** - ماکارونی و کوفته قلقلی برای همه! / طاهره برگریزان / ۷
- برنامه‌ی درسی** - ریاضی / ارزش مکانی و گستردگی درس مطالعات اجتماعی / زهرا یوسفی / ۸
- مطالعات اجتماعی / لذت کاوشگری و درس مطالعات اجتماعی / زهرا یوسفی / ۲۲
- هنر / سلام بر زنگ هنر / فریبا شاپوریان / ۳۰
- قرآن / اشکال‌های اسلامی در تحقق برنامه‌ی درسی قرآن / ارضانیاتی / ۴۴
- مهارت‌های زندگی** - مهارت خودشناسی را چگونه بیاموزیم؟ / فهیمه احمدی / ۱۲
- نوشتار** - کوچینگ چیست و چه نیست؟ / دکتر زهرا بازრگان / ۱۴
- شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان با هوش‌های چندگانه / بهرام قاسمی نژاد / ۳۴
- نگرش؛ کلید تغییر رفتار خود و دیگران / علیرضا پیربابا / ۳۹
- تجربه - تلقیق** - برنج‌هایی که نمی‌خوریم / زهرا علیزاده / ۱۸
- تجربه‌ی مادرانه** - از مدیرتون بگو! / کبری محمودی / ۲۰
- تجربه‌های ناب** - آموزش کلمات استشنا / صفری ملکی / ۳۲
- تجربه** - لذت‌های آزمایش، تمرین مشاهده / رضوان سهرابی زندی / ۳۳
- رویکردهای تربیتی** - رویکرد انسان‌گرای تربیت / دکتر علی حسینی خواه / ۴۰
- خطوه** - ۴۲
- همراهان** - ۴۷
- البوم عکس** - خلاقیت و هنر / ۴۸

قابل توجه نویسندها و مترجمان:

- مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با اهداف و رویکردهای آموزشی - تربیتی و فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نایاب قابل‌در جای دیگری چاپ شده باشند. ● مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی هم خوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن هاباشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله‌ی کیفی در میان، بر یک روی کاغذ و با خط خوانوشهای تایپ شود. مقاله‌ای توافق‌نامه افزار word و روی CD و یا از طریق پیام‌گار مجله ارسال شوند. ● نظر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قراردادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌های متن مشخص شود. ● مقاله‌ای مفاهیم نمایه (کلید واژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جدآگاه نوشته شوند. ● مقاله باید دارای تیتر اصلی، تیترهای فرعی در متن و سوتیتر باشد. ● معرفی نامه‌ی کوتاهی از نویسنده یا مترجم، عنایون و آثاری پیوست شود.
- لازم به ذکر است مجله در رد، قبول، ویرایش و تالیف مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست.
- علاوه بر این نکات، ضروری است به نکات مهم‌تری که در صفحه ۴۶ درج شده، توجه فرمایید.

مدیر مسئول: محمد ناصری
سردبیر: علیرضا متولی
شورای برنامه‌ریزی:
دکتر فاطمه رمضانی، زینت ارجوی،
مجتبی‌الله همتی
مدیر داخلی: الهام فراستی
ویراستار: کبری محمودی
طراح گرافیک: ایمان اوجیان
نشانی مفترض مجله:
تهران، ایرانشهر شمالی، پلاک ۲۶۶
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۳۹۱۷۸-۰۲۱-۸۸۸۳۱۱۶۱-۹
۰۲۱-۸۸۳۰۱۴۷۸-۰۲۱-۸۸۳۰۷۳۰-۸
نامه: www.eb.roshdmag.ir
ویگاه اختصاصی: www.roshdmag.ir
پیام‌نگار: ebtedaiy@roshdmag.ir
چاپ و توزیع: شرکت افست
صندوق پستی امور مشترکین:
۱۵۸۷۵/۳۳۳
تلفن امور مشترکین:
۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰-۸
شمارگان: ۲۶۰۰۰

عکس: رضا نظام دوست

هدیه‌های آسمانی

به نام خدای مهریان

به عنوان معلم، در هر سال تحصیلی، تعدادی دانش‌آموز به ما هدیه می‌شود؛ هدیه‌هایی که به راستی آسمانی‌اند؛ پاک و بی‌آلایش؛ دوست‌داشتنی و معصوم؛ بزرگ و بزرگوار.

عارف‌ترین موجودات روی زمین همین کودکان‌اند که می‌توانند راهنمای زندگی ما باشند. دوست داشتنشان همان آرامشی را به ما می‌دهد که یاد خداوند بزرگ نیز می‌دهد.

کودکان از هر موجود روی زمین به خدا نزدیک‌تر و راستگو‌ترند. صادقانه‌ترین رفتارها را می‌توان در منش آن‌ها یافت و صداقت را از آن‌ها آموخت. چرا که به فطرت الهی نزدیک‌ترند و هنوز گرد و غبار نامهربانی بر تن و روحشان نشسته‌است. اگر هم کودکی چنین ویژگی‌هایی ندارد، بی‌گمان تقصیر بزرگ‌ترهایی است که آن‌ها را زودتر از موعده به دنیا بزرگ‌سالی هل داده‌اند. نه تنها بزرگ‌ترها، که رسانه‌ها هم نتوانسته‌اند آن‌ها را در همان عالم کودکی نگه دارند. دنیای بزرگ‌سالی بسیار نیرومندتر و قوی‌تر از جثه‌ی نحیف این موجودات معصوم است.

گاهی از خود می‌پرسم، به عنوان معلم، چه کاری از دستمنان برمی‌آید؟ آیا قدرت ایستادگی در مقابل تمام شرایط بدفرهنگی و محیطی که این کودکان را محاصره کرده‌اند داریم؟ و به خود جواب می‌دهم، نیازی به ایستادگی نیست. کافی است کودک شویم و ویژگی‌های ذاتی کودکی را در خود تقویت کنیم و کودک بودن هدایایی را که به ما همیه کرده‌اند بپذیریم.

کودک بودن به معنای زیر دست بزرگ‌ترها بودن نیست. بزرگ بودن هم به معنای فرماندهی کودکان نیست! ما همراه آن‌ها هستیم که با هم بی‌اموزیم. ما به عنوان معلم، باید بتوانیم نقش یادگیرنده را بازی کنیم. می‌توانیم چون هدیه‌ای گران‌بها از آن‌ها مراقبت کنیم، در چنین صورتی، آن‌ها هم از ما مراقبت خواهند کرد. آن‌ها هدیه‌های آسمانی به ما و ما هدیه‌ی آسمانی برای آن‌ها خواهیم بود. و هر دو از هم مراقبت خواهیم کرد.

آفرینش چنین حالی دور از دسترس نیست. کافی است نگرشمان را تغییر بدهیم، تغییر نگرش خود به خود رفnar ما را تغییر خواهد داد. کودکان بی‌آنکه بدانند از ما الگو‌برداری می‌کنند و ما بی‌آنکه هشیار باشیم، الگوی آنان هستیم. نیازی به هشیاری لحظه‌به لحظه نداریم. خوب است مدتی روی نگرش‌هایمان کار کنیم و آن‌ها را متعالی کنیم. رفتار از افکار ما خلق می‌شود.

بخش عظیمی از موفقیت ما در حرفه‌مان به همین تغییر نگرشمان وابسته است. قرار نیست از کودکان چیزی بسازیم. اگر شرایط ساخته شدن را فراهم کنیم، آن‌ها خودشان را خواهند ساخت. کافی است بدانیم که ما اجازه نداریم آن‌ها را به سمت بزرگ‌سالی هل بدهیم و می‌توانیم کاری کنیم که کودکی خود را فراموش نکنند و خودمان به کودکی خودمان بازگردیم. کافی است به نکاتی که گفته شد توجه کنیم و این کار آسانی نیست، وقتی خود ما در محاصره‌ی انواع نگرش‌های نادرست هستیم که از هر سو به ما القا می‌شوند. کافی است به یاد بباوریم که اگر کودک بودیم دوست داشتیم با ما چگونه رفتار شود. همین‌ها برای معلم بودن کافی است.

برای آشنایی بیشتر با مفهوم «نگرش» نوشتار صفحه‌ی ۳۹ را مطالعه کنید.

انواع مناسبت‌های تقویم

در شماره‌ی قبیل در مورد تقویم و نقش آن در حفظ و شناسایی هویت ملی و اعتقادی هر ملت حرف زدیم.

شما در خانواده‌ی خود روزهایی را دارید که با فرارسیدن آن‌ها جشن یا حالتی از سوگواری به خود می‌گیرید؛ مثلاً سالروز تولد اعضای خانواده، یا سالروز درگذشت یکی از اعضای خانواده. این روزها در تقویم‌های خصوصی هر فردی وجود دارند.

و هر ملت هم تقویمی ملی و عمومی برای خود دارد. البته تقویم‌ها از حد ملت‌ها گذشته‌اند و بعضی از روزها در تقویم جهانی تعریف می‌شوند. تقویم‌های شخصی از یک یا دو مقوله‌ی مهم پا فراتر نمی‌گذارند. اما تقویم‌های ملی و جهانی سرشار از گوناگونی و تنوع هستند.

بعضی بزرگداشت‌ها به مناسبت آغاز فعالیتی عمومی هستند، مثل بازگشایی مدارس و بعضی بزرگداشت‌ها سیاسی و ملی‌اند؛ مثل سالروز بزرگداشت دفاع مقدس.

بزرگداشت‌هایی هم داریم برای گرامیداشت بعضی از اقوام کشور؛ مثل روز روستا و عشاير.

روز عصای سفید برای جلب توجه و اهمیت دادن به مسائل نایبینایان و روز ناشنوايان برای اهمیت دادن به مسائل ناشنوايان است.

روزهایی هم داریم که به اعتقادات مذهبی یک ملت مربوط‌اند؛ مثل روز عاشورا، شب قدر و روزهای تولد و رحلت ائمه‌ی اطهار (ع).

روزهایی هم برای توجه دادن و تقدیر از بعضی شغل‌ها و فعالیت‌ها هستند؛ مثل روز آتش‌نشان یا روز خبرنگار.

و البته روزهایی هم برای بالا بردن فرهنگ عمومی کشور نام‌گذاری شده‌اند؛ مثل روز کتاب و کتاب‌خوانی.

در مجموع، این روزها می‌توانند دستاویز خوبی برای تقویت و تعمیق هویت ملی ما در دل و اندیشه‌ی دانش‌آموزان باشند؛ به خصوص در درس مطالعات اجتماعی می‌توان با این روزها و یاد کردن آن‌ها درس‌ها را پرپارتر کرد. البته این موضوع نباید به صورت تکلیف دریابید و بیشتر جنبه‌ی افزایش آگاهی ملی و دینی آن‌ها مد نظر قرار دارد.

آبان ماه

۱ آبان ماه

هفته‌ی جهانی ریاضیات

روز جهانی پویانمایی

۱۳ آبان ماه

روز دانش‌آموز

شهادت محمدحسین فهمیده

روز نوجوان، اربعین حسینی

۱۷ آبان ماه

شهادت امام رضا (ع)

رحلت پیامبر (ص)

شهادت امام حسن مجتبی (ع)

۲۰ آبان ماه

هفته‌ی جهانی علم و صلح

۲۹ آبان ماه

آغاز هفته‌ی وحدت

روز کتاب، کتابخوانی و کتابدار

روز جهانی تلویزیون

مسابقه
ماه‌نامه‌ی رشد آموزش ابتدایی تصمیم دارد طرح‌ها و فعالیت‌های شما را در زمینه‌ی استفاده از مناسبت‌های تقویم در آموزش به مسابقه بگذارد و به بهترین‌ها جایزه بدهد.

شما می‌توانید ایده‌ها و کارهایتان را برای ما بفرستید تا در صورت مناسب بودن، آن‌ها را به نام خودتان چاپ کنیم و در نهایت به بهترین طرح‌ها جایزه و تقدیرنامه تقدیم کنیم.

آقای معلم دو اولین دوز مدرسه، صفت اول،
جهنم آزادی را رسید، سال ۱۳۴۴

از اول، کلاس اول

گفت و گو با عباس عسگری، معلم کلاس اول

بهترین و ماندگار ترین خاطرات ما آن‌هایی هستند که به دوران کودکی مربوط‌اند. خاطرات مدرسه هم از ماندگار ترین خاطرات کودکی هستند؛ به خصوص خاطره‌ی سال اول مدرسه. یکی از کسانی که می‌تواند خاطره‌ی خوبی از مدرسه در ذهن ما ایجاد کند، معلم کلاس اول است. با معلمی آشنا شده‌ایم که هم خودش خوب کودکی کرده و هم در آموزش کودکی کردن به شاگردانش می‌کوشد. او نه کودکی مدرسه‌اش را فراموش کرده است و نه کودکان مدرسه را. عشق او به کودکی، دریافت ایشان از اهمیت دوران کودکی و مدرسه از زبان خودش شنیدنی است. عباس عسگری معلم کلاس اول شهرستان ساوه است.

چرا فقط کلاس اول؟

فقط عشق. کلاس اول پر از عشقی است که در هیچ کجا نمی‌توان آن را پیدا کرد! در کلاس‌های تربیت معلم به ما می‌گفتد برای معلمی باید عاشق باشید. اگر دنبال درامد خوب هستید، این شغل برای شما مناسب نیست. وقتی معلم پایه‌ی اول ابتدایی شدم، معمصومیت و صداقت بچه‌ها چنان مرا شاداب کرد که دیگر هرگز این پایه را رها نکردم. بچه‌های سال اول هیچ چیز نمی‌دانند و در عین حال گویی همه چیز می‌دانند. آن‌ها با پاکی کودکانه‌شان به من درس زندگی می‌دهند.

آقای عسگری سال ۱۳۹۰ مخدوم آذ اولین سال

اصول معلمی شما چیست؟

○ از شناختن تک تک بچه‌ها شروع می‌کنم. سپس با آن‌ها دوست می‌شوم و در نهایت تدریس می‌کنم.
○ با شوخ‌طبعی و طنزپردازی کلاس را برای درس آماده می‌کنم.
○ روش برخورد با هر دانش‌آموز مختص خود است. یادم می‌آید، دانش‌آموز بیش فعالی داشتم که خودم کنارش می‌نشستم تا کارهایش را النجام دهد.
○ جمله‌ی دوست‌داشتنی و پرکاربرد من خطاب به بچه‌ها این است: «دوستتان دارم».
○ برای به روز بودن در تدریس به طور دائم مطالعه می‌کنم و در کلاس‌های ارتقای مهارت معلمی، بهبود مهارت‌های

چطور از معلمی سر در آوردید؟

هم به معلمی علاقه داشتم و هم خیلی دوست داشتم به دانشگاه بروم. اولین انقلاب امکانات کم بود و کلاس‌های تست و کنکور مثل امروز نبود. مجبور شدم به سریازی بروم. وقتی خدمتم تمام شد، در آزمون تربیت معلم شرکت کردم. انتخاب اولم آموزش دبیری، انتخاب دومم تربیت بدنی و انتخاب سومم آموزش ابتدایی بود که در انتخاب سوم قبول شدم. دو سال برای کارآموزی به اراک رفتم و در نهایت معلم ابتدایی یکی از شهرهای استان مرکزی به نام ساوه شدم. آموزش و پرورش برای من همیشه جایی مقدس بوده و الان ۳۰ سال است که معلم پایه‌ی اول ابتدایی هستم.

تصویر و خاطره‌ی شما از دوران ابتدایی خودتان

روز اول مدرسه به همراه برادر کوچک‌ترم به مدرسه رفتم و او تا آخر وقت پیش من ماند. معلم کلاس اولم را به خاطر می‌آورم. آقای رمضانی (مرحوم) که در کلاس سوم هم دوباره معلم ما شد. خاطره‌ای هم از کلاس دوم دارم. معلم روی صندلی نشسته بود که ناگهان صندلی شکست و معلم نقش بر زمین شد. ما خنده‌مان گرفت. اما وقتی دیدیم کمر معلممان درد گرفت، دلمان به حالش سوخت و کمکش کردیم. از آن به بعد حواسم هست روی صندلی نامطمئن نشینم.

آقای معلم دو پیش‌بینی پنجمین دوره ابتدایی، نشسته از ۱۳۴۹

- نواورانه، مثل برگزاری کلاس‌های هوشمند، شرکت می‌کنم.
- هر روز از خانه تا مدرسه را پیاده می‌روم تا با نشاط وارد کلاس شوم و همیشه ۱۰ دقیقه زودتر از بچه‌ها در کلاس حاضرم.
- در پایان روز، موقع خداحافظی، با بچه‌ها دست می‌دهم و اگر دانش‌آموزی ناراحت باشد از او دلچوی می‌کنم.

همکاران، همراهان و اولیای دانش آموزان شما

- از همه‌ی مدیران و معاونانی که با آن‌ها کار کردم تشکر می‌کنم؛ با بت همکاری‌هایشان با من.
- از تجربه‌های همسرم و خواهرم که ایشان هم معلم هستند، استفاده می‌کنم.
- اولینیز با من همکاری لازم را می‌کنند؛ در ابتدای سال برای اولیا یادداشتی می‌فرستم که درباره‌ی تغذیه‌ی میان روز بچه‌ها پیشنهادهایی دارد. آن‌ها بسیار استقبال می‌کنند.
- از تجربه‌ها و روش‌های خوب معلمان دیگر در کلاس خودم استفاده می‌کنم.
- چون در تمام سال‌های خدمتم از معلم‌هایی که طرح‌های خوبی داشتند تجربه کسب کرده‌ام، قطعاً تجربه‌هایم را در اختیار معلمان جدید می‌گذارم.

جو کلاس شما چگونه است؟

فضای کلاس من پر از شادابی و طنز است. با بچه‌ها به موقع شوخي می‌کنم. قبل از شروع درس برای دانش‌آموزانم داستانی تعریف می‌کنم و با داستان به آن‌ها درس زندگی

گفت و گو تمام شده است و من به صحبت‌های پایانی آقا معلم فکر می‌کنم. معلم عاشقی که این قدر با بچه‌ها دوستی می‌کند، برای بچه‌ها دوست‌داشتنی هم می‌شود. یادم آمد تاریخ تولد آقا معلم را بپرسم. بالبند می‌گوید، من متولد ۱۳۳۷/۴/۳ هستم و امروز روز تولد بند است. زمان گفت و گویی مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی با روز تولد جناب آقای عسگری یکی شده است. تولدتان مبارک آقا معلم عاشق! برای این معلم دلسوز و مهربان آرزوی سلامتی و شادی می‌کنیم.

می‌آموزم، بچه‌ها مهارت‌هایی را که یاد می‌گیرند در خانه تمرین می‌کنند. برای مثال، جوراب‌هایشان را خودشان می‌شویند و اولیا به این خاطر از من تشکر می‌کنند.

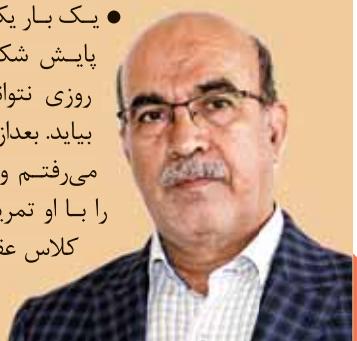
نمونه‌هایی از فعالیت‌های آقای عسگری

- هر بار یک نوع غذای سالم در خانه درست می‌کند و برای بچه‌ها می‌آورد.
- حروف الفبا را با شعر به بچه‌ها آموزش می‌دهد.
- در تدریس فارسی و ریاضی از روش تلفیق استفاده می‌کند.
- در مدرسه‌هایی که امکانات کم است، با هزینه‌ی خود، وسایل مورد نیاز آزمایش‌های علوم را می‌خرد و به کلاس می‌برد.

حاطره

۶ سه سال پیش دانش‌آموزی داشتم که اواخر آبان‌ماه به کلاس من آمد. به دلیل رفتار ناصحیح معلم قبلی، اضطراب داشت و حرف نمی‌زد. او را کنار یک دانش‌آموز قوی نشاندم و از او خواستم کمکش کند. چون از معلم قبلی ترس داشت، به او بیشتر توجه می‌کرد. خارج از ساعت کلاس، با او فوق‌العاده کار می‌کردم تا به بچه‌ها برسد. بعد از مدتی مشکل خواندن و نوشتنش حل شد. دیگر وقتی از او می‌خواستم پای تخته شعر بخواند و فارسی را با صدای بلند بخواند، این کار را بارضایت و شوق انجام می‌داد. بعضی کارهای جانبی کلاس را هم به او واگذار می‌کردم تا مشکل کم‌روی‌اش حل شود.

● یک بار یکی از دانش‌آموزانم پایش شکسته بود و چند روزی نتوانست به مدرسه بیاید. بعد از ظهرها به خانه‌شان می‌رفتم و درس‌های آن روز را با او تمرین می‌کردم تا از کلاس عقب نیفتند.

آقای عسگری در یک نگاه

- معلم نمونه‌ی استانی در تعدادی از سال‌های خدمت سرگروه آموزشی در ساوه و روستاهای اطراف (۱۰ سال)
- تدریس در مدرسه‌های خارج از کشور (پاکستان، ۲ سال)
- معاون دبیرستان (۵ سال)

ماکارونی و کوفته قلقلی برای همه!

نویسنده: مارلین بارنز

مترجم: هوشگ شرقی

ناشر: مؤسسه فرهنگی فاطمی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

تلفن: ۶۶۹۷۳۴۷۸

کتاب است. خانم و آقای آسایش که خیلی وقت است بچهها و نوه‌هایشان را ندیده‌اند، یک مهمانی ترتیب می‌دهند و سی نفر را دعوت می‌کنند که با خودشان می‌شوند سی و دو نفر. خانم آسایش هشت میز چهار نفره و سی و دو صندلی اجاره می‌کند و آن‌ها را در حیاط به صورت مجزا می‌چینند. مهمانان گروه گروه وارد می‌شوند و برای آنکه نزدیک هم باشند، میزها را به هم می‌چسبانند و ترتیب اولیه را به هم می‌زنند. به این ترتیب، مساحت روی میزها ثابت می‌ماند، ولی محیط تغییر می‌کند.

در انتهای کتاب، در بخشی با عنوان «برای والدین و معلمان» اهداف ریاضی نهفته در کتاب و روش استفاده از آن در کلاس درس توضیح داده شده است. نکته‌ی جالب دیگر، لحن طنزآمیز کتاب است که به جذابیت آن افزوده است.

این کتاب برای دانش‌آموزان سال سوم ابتدایی به بعد مناسب است. مطالعه‌ی آن را در کلاس درس و همراه با دانش‌آموزان به همکارانم توصیه می‌کنم.

آموزش غیرمستقیم ریاضیات از طریق داستان‌گویی، در میان روش‌های آموزش ریاضی جایگاه ویژه‌ای دارد. داستان «ماکارونی و کوفته قلقلی برای همه»، نمونه‌ای کارآمد از این دست است که در میان آثار تألیفی یا ترجمه‌ای فارسی، مشابه آن بسیار کم است.

ایراد عمده‌ی این گونه آثار، با عنوان کلی «ریاضیات داستانی»، این است که جنبه‌ی داستان‌سرایی آن‌ها کاملاً در میان محاسبات و اعداد و ارقام گم شده است! آموزش مطلق ریاضی از زبان شخصیت‌های داستان ارائه می‌شود. تنها تفاوت این کتاب‌ها با یک کتاب ریاضی محض در این است که مباحث ریاضی، به جای آنکه از زبان نویسنده بیان شوند، از زبان خرگوش، روباه و گرگ بیان می‌شوند!

اما در این کتاب، قصه در متن قرار دارد و آموزش ریاضی در پشت صحنه و در ضمیر ناخوداگاه خواننده (دانش‌آموز) شکل می‌گیرد. امتیاز اصلی کتاب این است.

آموزش مفاهیم «محیط و مساحت» که از دغدغه‌های اصلی معلمان دوره‌ی ابتدایی است، هدف آموزشی این

افزایش دانش موضوعی
ریاضی برای معلمانارزش مکانی و گستردگی نویسی اعداد
و اهمیت آن در چهار عمل اصلی

بررسی رابطه‌ی طولی یک مفهوم یا موضوع و آشنایی با آن در برنامه‌ی درسی و کتابهای درسی شش پایه‌ی ابتدایی، در رفع مشکلات یادگیری دانش‌آموزان به معلمان کمک می‌کند.

زمانی که دانش‌آموز یک پایه در یادگیری موضوعی مشکل دارد، اگر ریشه‌ی مشکل در یادگیری موضوعات مرتبط به آن موضوع در همان پایه یا پایه‌های پیش از آن باشد، توضیح و تدریس چندباره‌ی موضوع به وی مشکل را حل خواهد کرد.

از این رو، برای رفع آن باید بر یادگیری موضوعات مرتبط متمرکز شد، نه معرفاً خود آن موضوع. بررسی رابطه‌ی طولی درواقع موضوعات مرتبط را آشکار می‌سازد.

در کتابهای درسی ریاضی دوره‌ی ابتدایی موضوع‌هایی هستند که یا دانش‌آموزان در یادگیری آن‌ها مشکل دارند یا معلمان در یادگیری آن‌ها. در این دوره از مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی، در هر شماره، درباره‌ی یکی از آن‌ها صحبت می‌کنیم. قصد نداریم در اینجا روش تدریس بیان کنیم، بلکه آن را به عنوان یک موضوع یا مفهوم ریاضی بررسی خواهیم کرد تا دانش موضوعی خود را برای تدریس بهتر آن افزایش دهیم.

ارزش مکانی ارقام در مقایسه‌ی اعداد و همچنین در به وجود آمدن روش‌های برای انجام چهار عمل اصلی، نقش بسیاری دارد و تمام رویه‌هایی که برای انجام اعمال روی عدددهای صحیح و اعشاری انجام می‌شوند، براساس همین ارزش مکانی تعریف شده‌اند. تقریب زدن و انجام محاسبات تقریبی نیز نیازمند ارزش مکانی است. در مطلب پیش رو، نخست ارزش مکانی و بیشگی‌های آن را مرور می‌کنیم. سپس رویه‌های انجام جمع، تفریق، ضرب و تقسیم اعداد را با استفاده از آن تا حدودی تحلیل و بررسی خواهیم کرد. در شماره‌های بعدی مجله به موضوع تقریب خواهیم پرداخت.

وقتی شروع به شمارش می‌کنیم، صفر، یک، دو، سه، چهار و به عدد نه می‌رسیم، عدد بعدی ۵ است. برای نوشتن عدد ده، از رقم‌هایی استفاده می‌شود که پیش از آن نیز به کار رفته‌اند: ۰ و ۱. در واقع، برای نوشتن همه‌ی عدددها، از ده رقم ۰، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ استفاده می‌کنیم و آن‌ها را کنار یکدیگر قرار می‌دهیم. در این عددنویسی، هر مکان ارزشی دارد که بزرگی رقم نوشته شده در آن مکان را تعیین می‌کند. در واقع، پایه و اساس عددنویسی و عددخوانی، ارزش مکانی ارقام است و از آنجا که ما از ده نماد برای این کار استفاده می‌کنیم، مبنای شمارش و عددنویسی ما «ده» است. علاوه بر عددنویسی و عددخوانی،

ارزش مکانی، کلید نام‌گذاری اعداد
و عددنویسی

عددنویسی تاریخچه‌ای به قدمت پیدایش خط و زبان دارد و استفاده از ارزش مکانی و مبنای ده برای نوشتن و نام‌گذاری عدددها در این فرایند اتفاقی نو محسوب می‌شود. در اینجا قصد نداریم این تاریخ را مرور کنیم، ولی مطالعه درباره‌ی آن خالی از لطف نیست. در تصویر مقابل به ترتیب از راست به چپ نمونه‌ای از عدد نویسی رومی، بابلی و مصری را می‌بینید.

۶	۴۶	۱	۱	XXII	XVIII
۷	۴۷	۱۱	۱۱	XXI	XVII
۸	۴۸	۱۲	۱۲	XX	XVI
۹	۴۹	۱۳	۱۳	XIX	XV

جدول زیر، ارزش مکانی عدددهای صحیح تا طبقه‌ی میلیارد و قسمت اعشاری تا یکهزارم را نشان می‌دهد.

قسمت صحیح												قسمت اعشاری			
طبقه‌ی میلیارد				طبقه‌ی میلیون				طبقه‌ی هزار				طبقه‌ی یک			
یکان	دهگان	یکان	دهگان	یکان	دهگان	یکان	دهگان	یکان	دهگان	یکان	دهگان	یکان	دهم	صد	هزارم
جدول ارزش مکانی اعداد															

برای نامگذاری اعداد، یعنی خواندن یا نوشتتن عدددها، باید رقم‌های عدد موردنظر را در این جدول قرار دهیم و براساس این مرتبه‌ها عدد را بخوانیم یا بنویسیم.
می‌دانید که این جدول، هم از سمت راست و هم از سمت چپ، با همین نظم و الگوهایی که دارد، ادامه پیدا می‌کند:

هر ده تا یکهزارم می‌شود یکصدم. هر ده تا یکصدم می‌شود یکدهم. هر ده تا یکدهم می‌شود یک واحد کامل (یک). برعکس، هر یکی برابر با ده تا یکدهم است. هر یکدهم برابر با ده تا یکصدم است و ...

۶ ارزش هر ستون، ده برابر بزرگ‌تر از ارزش ستون سمت راستش است. یعنی از راست به چپ، ارزش ستون‌ها ده برابر ده برابر افزایش می‌یابد (بنابراین از چپ به راست، ستون‌ها ده برابر ده برابر کوچک می‌شوند).

۶ در قسمت صحیح، ارزش هر طبقه هزار برابر ارزش طبقه‌ی سمت راست خودش است. یعنی از راست به چپ طبقه‌ها هزار برابر هزار برابر بزرگ می‌شوند.

۶ از نظر عملی، هر ده تا یکی، می‌شود یک دهتایی. هر ده تا دهتایی، می‌شود یک صدتایی. هر ده تا صدتایی، می‌شود یک هزارتایی. هر ده تا هزارتایی، می‌شود یک دههزارتایی و ... برعکس، اگر یک دههزارتایی را باز کنیم، ده تا هزارتایی است. اگر یک هزارتایی را باز کنیم، ده تا صدتایی است و ...

۶ در قسمت اعشاری نیز همین روند برقرار است. یعنی هزار برابر بزرگ می‌شوند).

۶ در قسمت اعشاری نیز همین روند برقرار است. یعنی

گستردگی و روش‌های محاسبه

گستردگی عددی مانند $43,782,50$ ۱/۶۱۷ چنین است:

$$\begin{aligned}
 & 4 \times 1000000 + 3 \times 100000 + 7 \times 10000 \\
 & + 8 \times 1000 + 2 \times 1000 + 5 \times 100 + 5 \times 10 + 1 \times 1 + 6 \times \frac{1}{10} + 1 \times \frac{1}{100} + 7 \times \frac{1}{1000} = 4000000 + \\
 & 400000 + 1 + \frac{1}{10} + \frac{6}{100} + \frac{7}{1000}
 \end{aligned}$$

در گستردگی، هر رقم در ارزش مکانی که در آن قرار گرفته است ضرب می‌شود تا مقدار واقعی آن معلوم شود. عدد موردنظر ما مجموع همه‌ی این مقدارهاست. برای مثال، رقم ۳ در عدد بالا، ۳ نیست، بلکه ۳ میلیون است. زیرا در محل یکان میلیون قرار گرفته است. یا رقم ۶ درواقع نیست، بلکه ۶ دهم است. وقتی عدد را می‌خوانید یا نویسید، رقم‌ها باید با ارزش‌هایشان همراه باشند. همین موضوع کمک می‌کند بتوانید دو عدد را با هم مقایسه کنید و عدد بزرگ‌تر را تشخیص دهید. در ادامه‌ی این مطلب، نقش گستردگی نویسی را در رویه‌های چهار عمل اصلی اعداد بررسی خواهیم کرد.

اکنون شما رویه‌ی ضرب عددهای چند رقمی در چند رقمی و رویه‌ی تقسیم عددهای چند رقمی بر چند رقمی را تحلیل کنید. توجه کنید که در ضرب دو عدد چندرقمی، از گستردگی هر دو عدد و روش پخش کردن دو پرانتز در هم (که بر خاصیت پخشی ضرب نسبت به جمع استوار است) استفاده می‌شود (کتاب ریاضی چهارم، صفحه‌های ۴۹ تا ۵۱). به صورت مشابه، در تقسیم دو عدد چند رقمی بر یکدیگر نیز از گستردگی اعداد و خاصیت پخشی تقسیم نسبت به جمع استفاده می‌شود (کتاب ریاضی چهارم، صفحه‌های ۶۸ تا ۷۰).

اکنون که می دانیم رویه های چهار عمل اصلی اعداد براساس گستردگی عددها به دست آمده اند، شش کتاب ریاضی ابتدایی را صفحه به صفحه ورق می زیم تا بینیم چگونه بسیاری از موضوعات و حتی تمرین ها یا فعالیت ها برای ایجاد بستر و موقعیت لازم در ک این ارتباط است. در جدول مقابل، این بررسی را برای پایه های اول تا چهارم خلاصه کرده ایم. شما نیز شش کتاب را ورق بزنید و اگر ما موردی را از قلم اند اخترهایم، به این جدول اضافه و پایه های پنجم و ششم را کامل کنید.

د	م	س	د	د
۱	۳	۲	۲	۱۴۳۲۲
۱	۱	۰	۷	۱۱۵۷
۱	۴	۳	۲	۱۱۵۷
۱	۱	۰	۷	۱۱۵۷
۱	۳	۲	۲	۱۱۵۷

لطفاً عددیک را تی دهد عددیه را تو :

و فلکم ۷ ناده ۲۷۱ هفته کنون.

۲۶۳

$$\begin{array}{r} x \quad v \\ \hline ۷ \quad ۲۷۱ \quad \text{کاما بیست آن} \\ ۷ \quad ۷ \quad ۷ \quad ۷ \\ \hline ۷ \quad ۷ \quad ۷ \quad ۷ \\ ۷ \quad ۷ \quad ۷ \quad ۷ \\ \hline ۱ \quad ۱ \quad ۱ \quad ۱ \\ \hline ۱۷۱ \end{array}$$

- استیا ۷۷۷ کاما بیست آن

- جم ۷۷۷

- وحدت ۷۷۷

- خالد ۷۷۷

حده هزار دو هزار هفته کنون

حده هشت، ۱۰۷ است.

لطفاً هر چهار چیزی داشته باشد عدد دو
و همیشہ پنجه هشت بیست بیست: بیج
استیا های هشت

$$Vx(V_{107} + V_{777} + V_{777}) =$$

$$Vx107 + Vx777 + Vx777$$

$$\begin{array}{r}
 \text{نقطه بر عددي يك و سه} \\
 \text{من خواهیم داشت} \\
 \text{که} \\
 \text{نقطه} 728 \text{ را بر 3 تقسيم کنیم} \\
 \hline
 728 \quad 3 \\
 - 600 \quad 128 \\
 \hline
 128 \quad 4 \\
 - 120 \quad 8 \\
 \hline
 8 \quad 2 \\
 - 6 \quad 2 \\
 \hline
 2
 \end{array}$$

مع درصدیل (نیز مکانی):			
بازیع	۲۶۹۴۳	۳۱۴۲۷	۱
آن	۰	۰	۰
مکانی	۰	۰	۰
نیز	۰	۰	۰
مع	۰	۰	۰
درصدیل	۰	۰	۰
نیز	۰	۰	۰
مکانی	۰	۰	۰
آن	۰	۰	۰
بازیع	۰	۰	۰
۱	۰	۰	۰

جدول رابطه‌ی طولی موضوعات مرتبط با ارزش مکانی و گستردگی‌نویسی در کتاب‌های ریاضی ابتدایی

صفحه	پایه	موضوع
۱۲۹	۱	جمع عددهای مضرب 10 (مانند ۲۰ و ۳۰ و ۵۰ و ۸۰) زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع عددهای دورقی ایجاد می‌کند.
۱۳۵	۱	د تا د تا شمردن زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع (که دو عدد زیر هم به صورت ستونی نوشته می‌شوند) ایجاد می‌کند.
۱۳۵	۱	تفريق مضرب‌های 10 (مانند ۱۰ و ۴۰ و ۵۰ -۲۰) زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در تفريق (که دو عدد زیر هم نوشته می‌شوند) ایجاد می‌کند.
۱۵۹	۱	جمع و تفريق مضرب‌های 10 (مانند ۲۰ و ۴۰ -۱۰ و ۶۰ -۱۰) و مقایسه‌ی حاصل آن‌ها زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع و تفريق (که دو عدد زیر هم نوشته می‌شوند) و برای مقایسه‌ی اعداد، ایجاد می‌کند.
۱۷۱	۱	عدد 100 به عنوان 50 بسته‌ی دهتایی و توسعه‌ی جدول ارزش مکانی معرفی شده است.
۲۰	۱	جمع و تفريق دهتایی با استفاده از شکل و نماد برای ایجاد زمینه‌ی لازم در استفاده از ارزش مکانی و گستردگی‌نویسی در جمع و تفريق عددهای دورقی انجام می‌شود.
۲۲	۱	در تمرین‌های 1 و 2 ، جمع و تفريق مضرب‌های 10 ، به صورت پشت‌سرهم یا زیر هم نوشته و یا به صورت شفاهی بیان می‌شود و زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع عددهای دورقی ایجاد می‌کند.
۲۸	۱	جمع و تفريق دو عدد دورقی براساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد.
۶۱	۱	عددهای سه‌رقمی براساس ارزش مکانی معرفی شده‌اند.
۶۸-۶۷	۱	فعالیت 3 و کار در کلاس 1 ص ۶۸ زمینه‌ی لازم را برای جمع و تفريق عددهای سه‌رقمی با استفاده از ارزش مکانی ایجاد می‌کند جمع شدن (کم شدن دسته‌های مشابه با از پیدگیر).
۹۴-۹۲	۱	مقایسه‌ی اعداد با استفاده از ارزش مکانی صورت می‌گیرد.
۹۷-۹۵	۱	جمع و تفريق دو عدد سه‌رقمی براساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد. استفاده از جدول 10 تا 990 (ص ۹۶) نیز به این موضوع کمک می‌کند.
۱۰۰	۱	جمع در جدول ارزش مکانی انجام می‌شود.
۱۰۳	۱	تفريق در جدول ارزش مکانی انجام می‌شود.
۲۸	۱	عدد هزار به عنوان 10 تا 100 را برای معرفی می‌شود. همچنین، ارتباط بین 10 و 100 بیان می‌شود 10 تا 100 (ریالی می‌شود 100 ریال).
۳۰-۲۹	۱	ارتباط بین 1 و 100 و 1000 در تصاویر، و صدتاً شمردن زمینه‌ی لازم را برای خواندن و نوشتن عددهای چهار رقمی ایجاد می‌کند.
۳۱	۱	در جدول ارزش مکانی ارزش هزارگان معرفی می‌شود.
۳۳-۳۲	۱	جمع و تفريق مضرب‌های 10 و 100 و 1000 و گستردگی‌نویسی مطرح می‌شود.
۳۶-۳۴	۱	اعداد چهار رقمی مقایسه می‌شوند.
۱۰۰	۱	اعداد با استفاده از ارزش مکانی مقایسه می‌شوند.
۱۰۵-۱۰۳	۱	جمع و تفريق دو عدد چهار رقمی براساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد. استفاده از جدول‌ها (ص ۴) نیز به این موضوع کمک می‌کند. تمرین‌های این قسمت نیز ذیل‌باره‌ی جمع و تفريق مضرب‌های 100 یا مضرب‌های 1000 و به منظور ایجاد زمینه‌ی لازم است.
۱۰۶	۱	جمع در جدول ارزش مکانی انجام می‌گیرد.
۱۰۹	۱	تفريق در جدول ارزش مکانی انجام می‌گیرد.
۴	۱	هزارتا هزارتا شمردن و معرفی ده هزار به عنوان ده تا هزار تا انجام می‌گیرد.
۷-۵	۱	جدول ارزش مکانی توسعه یافته است و ارزش ده‌هزار تایی و صد‌هزار تایی معرفی شده است. همچنین، طبقه‌ی هزار مشخص شده است. ده‌هزارتا ده‌هزارتا شمردن و معرفی صد‌هزار به عنوان ده تا هزار انجام شده است.
۱۹-۱۶	۱	جدول ارزش مکانی توسعه یافته است و طبقه‌ی میلیون معرفی شده است. صد‌هزار تا صد‌هزار تا شمردن و معرفی میلیون به عنوان ده تا صد‌هزار انجام شده است. مقایسه‌ی اعداد نیز انجام شده است.
۱۹	۱	جمع و تفريق عددهای چند رقمی براساس ارزش اعداد انجام شده‌اند.
۴۹-۴۸	۱	ضرب دو عدد دورقی براساس گستردگی‌نویسی انجام شده است.
۵۰	۱	دو روش ارائه شده برای ضرب براساس گستردگی‌نویسی هستند.
۵۷-۵۲	۱	حاصل ضرب در ادامه‌ی آنچه در صفحه‌های ۵ و ۵۱ و ۵۰ آمده، براساس گستردگی‌نویسی محاسبه شده است.
۵۸	۱	فعالیت به منظور امادگی لازم در استفاده از گستردگی‌نویسی در تقسیم است.
۶۲	۱	فعالیت برای ایجاد آمادگی لازم در استفاده از گستردگی‌نویسی عمل تقسیم است.
۶۴	۱	در فعالیت تقسیم عدد دورقی بر عدد یک رقمی، دهتایی‌ها جدا تقسیم می‌شوند و یکی‌ها جدا، تا آمادگی لازم برای استفاده از گستردگی‌نویسی در عمل تقسیم ایجاد شود.
۶۶	۱	در فعالیت تقسیم عدد سه رقمی بر عدد یک رقمی، صدتایی‌ها جدا تقسیم می‌شوند، دهتایی‌ها جدا و یکی‌ها جدا، تا آمادگی لازم برای استفاده از گستردگی‌نویسی در عمل تقسیم ایجاد شود.
۶۸	۱	در فعالیت تقسیم بر عدد دورقی، صدتایی‌ها جدا تقسیم می‌شوند، دهتایی‌ها جدا و یکی‌ها جدا، تا آمادگی لازم برای استفاده از گستردگی‌نویسی در عمل تقسیم ایجاد شود.
۷۰	۱	در فعالیت تقسیم بر عدد دورقی، با استفاده از گستردگی‌نویسی عمل تقسیم انجام می‌شود.
۱۰۸	۱	فعالیت 3 برای ایجاد زمینه‌ی لازم در استفاده از ارزش مکانی در جمع و تفريق عددهای اعشاری است.
۱۱۲	۱	ارزش مکانی عددهای اعشاری معرفی می‌شود.
۱۱۴	۱	جمع و تفريق زیرهم براساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد.

نکته‌ی مهم در این آموزش‌ها این است که بدانیم یاد مهارتی در رفتار بچه‌ها ایجاد کنیم. مهارت در اثر تمرین ایجاد می‌شود. صحبت کردن به تنها یعنی تأثیر زیادی در ایجاد مهارت ندارد.

اولین مهارتی که پیشنهاد می‌کنیم، مهارت «خودآگاهی» است. این آگاهی می‌تواند از ویژگی‌های ظاهری خود آغاز شود و تا اطلاع از ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی فرد گسترش پیدا کند. برای شروع کار می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های دو سه نفره یا بیشتر (بسته به تعداد دانش‌آموزان کلاس) تقسیم و کار را از سؤالاتی ساده و جذاب آغاز کرد. از دانش‌آموزان بخواهید درباره ویژگی‌های ظاهری خود در گروه‌هایشان فکر و گفتگو کنند.

مثالاً از آن‌ها بخواهید در گروه‌هایشان درباره‌ی این سؤالات صحبت کنند: موهایتان چه رنگی است؟

قد شما بلندتر است یا هم گروهی تان؟

رنگ پوستتان روشن است یا تیره؟

چپ دست هستید یا راست دست؟

رنگ چشم‌هایتان چه فرقی با هم گروهی تان دارد؟

شما لاغر ترید یا دوستتان؟

از دانش‌آموزان بخواهید همگی فکر و در گروه‌ها صحبت کنند.

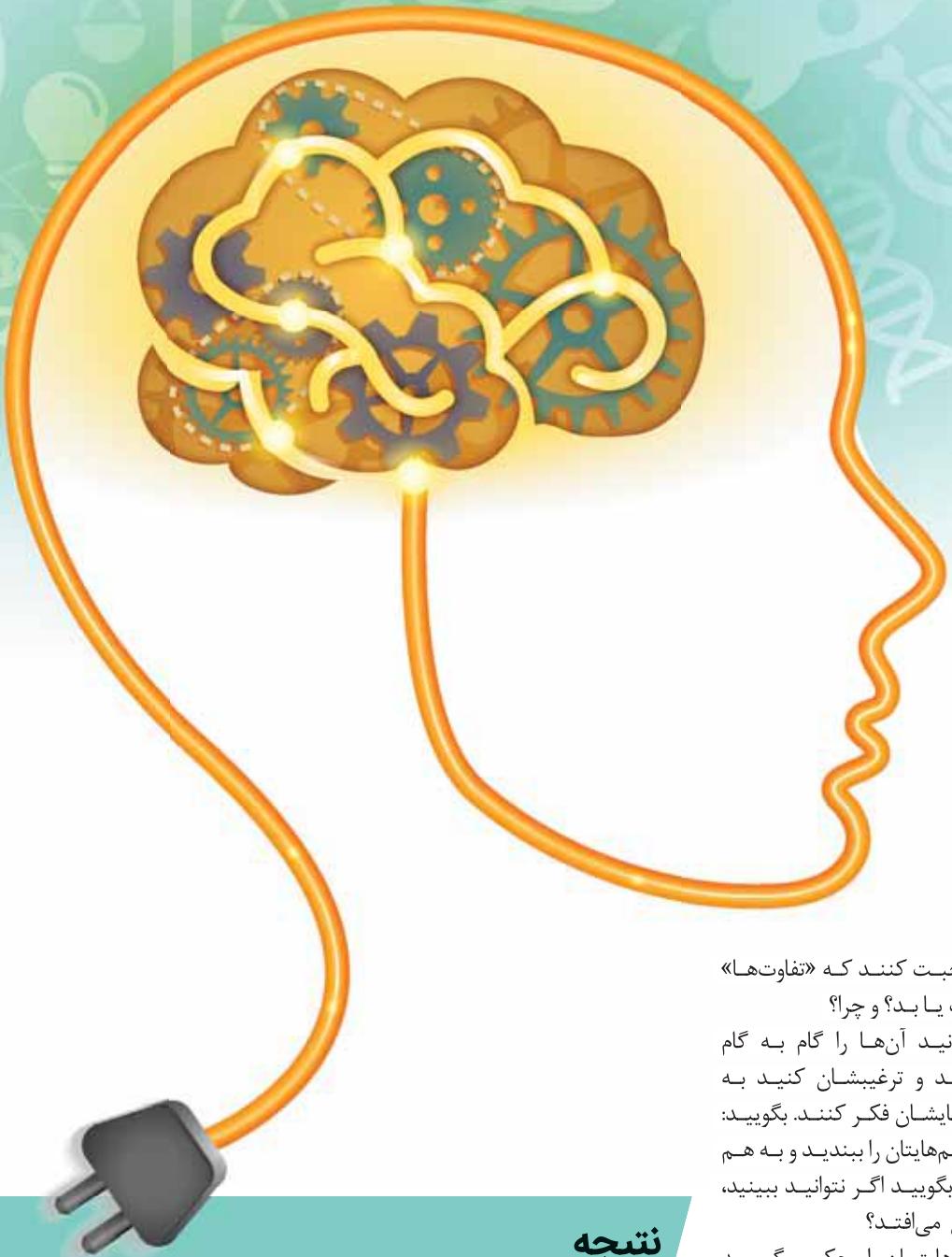
آن‌ها با این گفتگو به تفاوت‌های خود پی خواهند برد. شاید پیش از این هرگز برای آن‌ها پیش نیامده باشد که چنین به ویژگی‌های ظاهری و تفاوت‌هایشان با دیگران فکر کرده باشند.

این فرصت بسیار خوبی است تا برایشان تفهیم کنید تفاوت‌ها طبیعی هستند و قرار نیست همه‌ی ما شیوه‌ی به هم باشیم. از آن‌ها انگیزه ایجاد کند.

مهارت خودشناختی را چگونه بیاموزیم؟

در شماره‌ی گذشته، در مورد مهارت‌های زندگی صحبت کردیم و گفتیم: آموزش «مهارت‌های زندگی» در مدرسه یک ضرورت است. دانش‌آموزان با این آموزش‌ها یاد خواهند گرفت در عرصه‌ی زندگی و در مواجهه با پستی‌ها و بلندی‌های آن، شادی‌ها و غم‌ها و بحران‌ها و استرس‌ها مقاوم‌تر و کارآمدتر باشند. در واقع به انسان‌هایی با سازگاری بیشتر با محیط تبدیل شوند.

اما واقعیت این است که هرگز چنین نیست. ما قابل تغییر هستیم و با آموزش می‌توانیم «مهارت‌هایی» کسب کنیم که بخش بزرگی از رفتارهایمان را اصلاح کند. وقتی قرار است «مهارت‌های زندگی» را به دانش‌آموزان آموزش دهیم، ابتدا باید سعی کنیم با آسان رابطه‌ی عاطفی و گرم برقرار کنیم. این آموزش ابتدا باید برای دانش‌آموزان جذاب و دوستداشتنی به نظر بیاید و در آن‌ها انگیزه ایجاد کند. من فکر می‌کنم آموزش مهارت‌های زندگی، علاوه بر دانش‌آموزان، برای آموزگاران هم بسیار مفید است. همه‌ی ما خوب می‌دانیم غالباً با آموزش بنیه‌ی آگاهی و دانش خود را نیز قوی‌تر می‌کنیم. شاید سال‌ها پیش ریشه‌ی رفتارهای ما در «آنچه به ارث برده‌ایم» جست‌وجو می‌شد! گویی ما بسته‌هایی با محتویات مشخص و از پیش تعیین شده به دنیا آمده‌ایم و همین‌طور از این دنیا خواهیم رفت!

نتیجه

همان طور که می‌بینید، آموزش شما می‌تواند شبیه باشی باشد و برای دانش‌آموزان دوست‌داشتنی به نظر برسد. می‌توانید راجع به حواس دیگر نیز با دانش‌آموزان گفت و گو کنید و از آن‌ها بخواهید در گروه‌های ایشان صحبت کنند. خودشناصی و خودآگاهی، علاوه بر ویژگی‌های ظاهری، شامل شناخت هیجانات، نقاط قوت و ضعف، مسئولیت‌ها، اهداف و آرزوها هم می‌شود که در شماره‌ی بعد به تفصیل راجع به آن‌ها صحبت خواهیم کرد.

به این صحبت کنند که «تفاوت‌ها» خوب است یا بد؟ و چرا؟ حالا می‌توانید آن‌ها را گام به گام جلوتر ببرید و ترغیب‌شان کنید به انواع حس‌های ایشان فکر کنند. بگویید: بچه‌ها چشم‌هایتان را ببندید و به هم گروهی تان بگویید اگر نتوانید ببینید، چه اتفاقی می‌افتد؟ حالا گوش‌هایتان را محکم بگیرید و فرض کنید هیچ چیز نمی‌توانید بشنوید. چه می‌شود؟ زندگی با گوش‌هایی که نمی‌شنوند و چشم‌هایی که نمی‌بینند، چگونه است؟ در ادامه، از دانش‌آموزان بخواهید چشم‌هایشان را ببندند و دست‌هایشان را روی اشیای اطراف بکشند. بپرسید: بچه‌ها چه چیزی حس می‌کنند؟ زبر است یا نرم؟ می‌توانید حدس بزنید چیست؟

کوچینگ چیست و چه نیست؟

آشنایی با حرفه‌ی کوچینگ

مریبیگری کوچینگ، برقراری رابطه‌ای احترام‌آمیز مبتنی بر همیاری و حمایتگری بین یک مردی (کوچ) و مراجعانی است که خواهان بهبود شرایط فردی، اجتماعی و حرفه‌ای خود هستند. مریبیگری رشته‌ای از دانش بشری است که در چند دهه‌ی گذشته به عنوان حرفه‌ای معتبر و تخصصی، حیطه‌های زندگی مردم را در بسیاری از کشورها فرا گرفته است و از آن در زمینه‌هایی مانند ورزش، تجارت، مدیریت، آموزش و پرورش، توانمندسازی اولیا و نوجوانان و سایر حیطه‌ها استفاده می‌شود.

موردنظر انتقال می‌دهد. این اصطلاح که مورد استفاده‌ی دانشجویان قرار می‌گرفت، در همین قرن وارد دنیای ورزش شد. از آن پس لقب کوچ به فردی اطلاق شد که افراد مستعدی را به منظور پرورش جسمی و انجام عملیات ورزشی خاص آماده می‌کند. اصطلاح کوچ یا مردی هنوز هم در ورزش به کار گرفته می‌شود. در سال‌های بعدی، کوچینگ از ورزش وارد دنیای کسب‌وکار و تجارت شد و به تدریج سایر حوزه‌های زندگی فردی و اجتماعی از قبیل سلامت، بهداشت روان، مدیریت و غیره را در بر گرفت. امروزه سازمان‌های بی‌شماری از خدمات مریبیگری برای دستیابی به اهداف خود در بهبود عملکرد کارکنان، حل اختلافات داخلی سازمان یا افزایش اثربخشی سازمان استفاده می‌کنند.

آموزش مریبیگری

رشته‌ی مریبیگری معمولاً در دانشگاه و مؤسسه‌های تخصصی بین‌المللی آموزش داده می‌شود و متقاضیان یادگیری این حرفه کارشناسان حیطه‌های سلامت و بهداشت روان هستند. آموزش کوچینگ شامل کسب دانش نظری (روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، ارتباطات انسانی، روش‌های حل تعارض، مددکاری و...)، یادگیری تکنیک‌ها و مهارت‌های مریبیگری و کارآموزی با انجام فعالیت‌های تجربی در آزمایشگاهها به منظور آموختن تکنیک‌های لازم برای برخورد با مشکلات مراجعان در زمینه‌های گوناگون است.

و ساختارمند شده است. در قرن ۱۹، دانشجویان دانشگاه آکسفورد انگلستان، برای گذراندن امتحانات دشوار فلسفه و منطق، دانشجوی توانمند و مسن‌تری را به عنوان مردی خود برمی‌گزینند تا آن‌ها را برای پذیرفته شدن در امتحانات آماده کند. این فرد را در اصطلاح عامیانه‌ی آن‌ها «کوچ» می‌نامیدند. کلمه‌ی کوچ در زبان لاتین به معنای کالسکه یا اربه است و کالسکه‌چی یا Coacher به رانده‌ای اطلاق می‌شود که مسافر را از مکانی به مکان

مریبیگری حرفه‌ی جدیدی نیست و از گذشته‌های خیلی دور افراد مسن و کارآزموده در هر جامعه، مهارت‌های لازم برای زندگی و راه و رسم شکار، صید ماهی، نحوه‌ی تأمین مایحتاج زندگی، و قوانین و مقررات زندگی جمعی را به جوانان می‌آموختند. با اینکه این عمل، یعنی هدایت جوانان برای زندگی مسئولانه‌ی شهروندی توسط افراد بزرگ‌سال و با تجربه، همچنان ادامه دارد، با نوسعه‌ی جوامع در طول قرن‌های گذشته، این وظیفه پیچیده‌تر، دقیق‌تر

و اولویت‌های زندگی خود را تشخیص دهد و از موانعی که در راه تحقق اهداف وی وجود دارند، آگاه شود.

در مراحل بعدی، مراجع با یادگیری تکنیک‌های لازم برای مقابله با چالش‌ها و برنامه‌ریزی برای حل مشکلات خود، آماده می‌شود تا با حمایت و همراهی مربی، قدمهایی عملی برای دستیابی به اهداف و آرزوهای خود بردارد.

وظیفه‌ی کوچ نظارت بر فرایند کوچینگ

انواع مربیگری
همان‌گونه که اشاره شد، خدمات مربیگری حیطه‌های گوناگون زندگی افراد، سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی را دربرمی‌گیرد. مربیگری زندگی، اولیا، نوجوانان، مهاجران و آموزش‌پرورش از خدمات مفیدی در این زمینه‌اند که در این بخش به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

۱. مربیگری زندگی

در این فرایند مشارکت‌آمیز و محترمانه، به مراجع کمک می‌شود اهداف اصلی

ویژگی‌ها و مهارت‌های لازم علاوه‌بر برخورداری از دانش مربیگری و تسلط بر فنون و تکنیک‌های مرتبط با این رشته، داشتن نگرش مثبت به انسان‌ها و تمایل خدمت به آنان، از مهم‌ترین الزامات برای پرداختن به این حرفه محسوب می‌شود. صداقت، تواضع، پاسخگویی و توانایی ایجاد انگیزه‌ی مراجع برای بهبود شرایط زندگی خود، از دیگر خصوصیات مورد انتظار برای این حرفه است. لازمه‌ی مربیگری توانایی برقراری پیوند یا ارتباط واقعی با مراجع از طریق گوش دادن به او، درک و شناخت او، تشخیص و بیان ناگفته‌ها و حمایت از وی برای حرکت به پیش است.

۴. مریبگری معلمان

مریبگری معلمان روبکرد جدیدی است که در بسیاری از کشورهای اروپایی، به منظور کمک به رشد حرفه‌ای معلمان، نگهداشت آنان در سیستم و ایجاد آمادگی بیشتر برای پاسخ‌گویی به انتظارات جامعه‌ی امروز از مدرسه به کارگرفته می‌شود. توسعه‌ی سریع علم و تکنولوژی در دهه‌های اخیر و اثرات عمیق و پایدار این تحولات بر محیط زندگی و یادگیری دانش‌آموزان، دانش و مهارت‌های جدیدی را از معلم‌ها، سوای نقش‌های سنتی آنان، می‌طلبد. کمک به رشد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان، ایجاد انگیزه‌ی یادگیری، احساس تعلق به مدرسه و تقویت مهارت برای هم‌زیستی مسالمت‌آمیز با دیگران، تنها بخشی از انتظارات اولیا و دانش‌آموزان از مدرسه است. مریبگری معلمان می‌تواند یکی از روش‌های مؤثر پاسخ‌گویی به نیازهای مدرسه‌های امروز در زمینه‌های مورد اشاره باشد. این مریبگری معمولاً در دو سطح انجام می‌گیرد:

۱. مریبگری معلمان تازه کار
برای افرادی توصیه می‌شود که با سابقه‌ی خدمت کمتر از پنج سال، هنوز در جستجوی تثبیت موقعیت شغلی خود به عنوان معلم هستند و موفق نشده‌اند بر تردیدها و چالش‌های مرتبط با حرفه‌ی معلمی کنار آیند.
معلمان تازه کار در این فرایند یاد می‌گیرند از وضعیت تمرکز بر خود و دغدغه‌های شخصی، به

مراحل مریبگری

۱. کمک به مراجع در تشخیص اهداف و اولویت‌های زندگی خود
۲. تهیه‌ی چشم‌انداز برای زندگی فردی، اجتماعی یا حرفه‌ای مراجع با مشارکت وی
۳. کمک به مراجع در تهیه‌ی برنامه‌ای برای حرکت به جلو
۴. مشخص کردن موانع مراجع در تحقق اهداف اصلی خود
۵. ایجاد انگیزه برای برداشتن قدم‌های عملی در جهت تحقق اهداف
۶. کمک به اخذ نتایج ملموس و قابل اندازه‌گیری
۷. تأیید و قدردانی موققیت‌های کوچک مراجع
۸. برنامه‌ریزی و حرکت به سوی اهداف بعدی

۳. مریبگری مدیران

مدیران مدرسه‌ها از مؤثرترین عوامل برای ایجاد محیطی سالم، پویا و پر انگیزه برای یادگیری‌اند. در این حیطه از مریبگری، به مدیران یا معاونان کمک می‌شود با تشخیص و ارزشیابی نقاط ضعف و کمبودهای مدرسه از نظر آموزشی، پرورشی و اداری، به فنون و مهارت‌هایی مجهز شوند تا با نظرارت بر کار معلم‌ها و هماهنگ کردن نیروهای مدرسه در حول اهداف و رسالت اصلی آموزش و پرورش، محیطی مستعد برای یادگیری دانش‌آموزان و رشد حرفه‌ای همه‌ی کسانی که در مدرسه کار می‌کنند، بوجود آورند.

و کسب اطمینان از به دست آوردن نتایج قابل اندازه‌گیری و پایدار است. گفتنی است که در طول این فرایند، مراجع مهم‌ترین عامل برای یافتن پاسخ مناسب برای حل مسائل خویش است.

۴. مریبگری اولیا

مریبگری اولیا شامل همراهی خانواده‌ها برای تشخیص و حل مسائلی است که با فرزندان یا سایر اعضای خانواده تجربه می‌کنند. در این زمینه، اولیا ضمن آگاه شدن از نقاط ضعف و قوت خود، با مهارت‌ها و روش‌های تربیتی سازنده آشنا می‌شوند.

شرایط احراز مقام مربی

از شرایط عمده احراز این حرفه، علاوه بر گذراندن دوره‌های تخصصی مربیگری، داشتن سوابق درخشنان آموزشی و پرورشی، توان رهبری و اشتیاق کمک به دیگران است.

آثار مربیگری بر مدرسه

چنانچه این فرایند با توجه به اصول و شرایط ضروری برای تحقق آن و با تأکید بر تخصص و صلاحیت داوطلبان مربیگری انجام پذیرد، به ایجاد جو مثبت و فرهنگ جدید در مدرسه کمک خواهد کرد؛ فرهنگی که تسهیل کننده مشارکت، کارآفرینی و رشد خلاقیت همه‌ی کسانی خواهد بود که در مدرسه کار و تحصیل می‌کنند.

برخی تفاوت‌های مربیگری با سایر حیطه‌های بهداشت روانی

با اینکه مربیگری با بعضی دیگر از حیطه‌های سلامت روانی از قبیل مشاوره، روانکاوی، روان‌درمانگری، راهنمایی یا آموزش ریشه‌های مشترکی دارد، با همه‌ی آن‌ها متفاوت است. برخی از شباهت‌ها و تفاوت‌های رشتلهای فوق با مربیگری را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

شباهت‌ها

- نگاه مثبت به حمایت‌کننده و نگاه خالی از قضاوت به مراجع
- تلاش برای کشف و تشخیص نیازهای مراجع
- ایجاد تعهد در مراجع برای رشد شخصی خود
- ارزیابی نتایج کار

تفاوت‌ها

- مربیگری با مسائل ملموس و عینی تر مراجع مرتبط است و مسائل عمیق و زیرینایی گذشته را کمتر بررسی می‌کند.
- در جریان مربیگری، مراجع متعهد می‌شود مجموعه وظایفی را برای بهبود شرایط زندگی خود انجام دهد.
- دستیابی به نتایج ملموس در مدت زمان کوتاه‌تر مورد انتظار مراجع است.
- در جریان مربیگری، مراجع از مسائل خود آگاه است، اما از آنجایی که به تنها‌یی از عهده‌یی حل مشکلات برنمی‌آید، نیازمند حمایت مربی و کسب توانمندی‌های لازم برای مقابله با آن‌هاست. بدیهی است، در صورت وجود مسائل عمیق و زیرینایی در رابطه با شخصیت مراجع، همراهی و مداخله‌ی متخصص روان‌شناس برای کمک به مراجع ضروری است.

محتوای آموزشی توجه کنند و در نهایت بر موفقیت دانش‌آموزان و تأمین نیازهای خاص هر یک از آنان متمرکز شوند.

در این مسیر، معمولاً مدیران یا مربیان داوطلب و با تجربه معلمان را همراهی می‌کنند تا با شناخت واقعیت حرفه‌ای خود و انتظارات و ارزش‌های این حرفه، برای دستیابی به اهداف موردنظر هدایت شوند.

گفتنی است، موفقیت این رویکرد در گرو حمایت مدیر و کارکنان مدرسه از معلمان تازه‌کار، یا اهمیت دادن به کار آن‌ها و کمک به ادغام بهتر آنان در فعالیت‌های مدرسه و در همکاری با سایر معلمان است.

نکته‌ی حائز اهمیت دیگر کاهش ساعت موظف مربی و معلم تازه‌کار برای پرداختن به فعالیت‌های متنوع مربیگری است.

۲. رشد حرفه‌ای معلم‌ها

هدف از مربیگری سایر معلمان مدرسه، توانمندسازی آنان با تعیین و مشخص کردن محورهای جدید کار در کلاس، آشنایی با فعالیت‌های مشارکتی در سطح گروه، شناخت محیط و امکانات آن، و یادگیری تکنیک‌های نوین برای اثرباری بر محیط آموزشی و اجتماعی مدرسه است.

در این فرایند به معلمان کمک می‌شود از طریق بازگشت به تدریس با نگاهی انتقادی، نقاط ضعف، قوت و موانع کار خود را تشخیص دهند و به حل مشکلات کاری خود پردازند.

فعالیت

دورریزهای مواد غذایی (برنج)

زمان اجرا: دی ماه ۱۳۹۶

زمان لازم: سه جلسه‌ی ۳۰ دقیقه‌ای، به صورت گروهی در کلاس.

(یک هفته قبل از اجرای گروهی در کلاس، اطلاعات در خانه جمع‌آوری شد) روش اجرا: ثبت گزارش فردی - گروهی پایه‌ی تحصیلی مرتبط: ششم ابزار لازم: کاغذ، قلم، ترازوی دیجیتالی

و برنج

درس‌های مرتبط با فعالیت دورریزهای غذایی: ریاضیات، مطالعات اجتماعی، مهارت‌های زندگی و علوم تحری

شرح مراحل اجرای فعالیت

قرار شد بچه‌ها در مدت یک هفته، تعداد برنج‌هایی را که ته بشقاب خود و خانواده‌شان می‌مند بشمارند و به کلاس گزارش دهند. گزارش بچه‌ها جمع‌آوری شد. شروع به نوشتن اعداد روی تخته‌ی کلاس کردیم. در آخر، تمام اعداد را با هم جمع و یک عدد را به عنوان عدد نهایی ثبت کردیم. برای اینکه به یک آمار دقیق تر دست پیدا کنیم، تعداد افراد مورد آزمایش را هم نوشتیم. در یک کلاس، تعداد افراد مورد آزمایش ۵۶ بود و تعداد دانه‌های دور ریخته شده در وعده‌های غذایی این افراد ۲۰۷۶ دانه.

در جلسه‌ی بعد، مقداری برنج پخته را به کلاس بردیم تا ۲۰۷۶ برنج را از آن جدا کنیم. در ابتدا بچه‌ها تصور می‌کردند در جایی از کار اشتباه کرده‌اند، چون ۲۰۷۶ عدد بزرگی بود و امکان نداشت دور ریخته شود و به چشم نیاید. ولی وقتی این تعداد دانه‌ی برنج شمرده و جدا شد، برخلاف تصورشان، حجم کمی داشت. پس این عدد واقعیت داشت، چون بارها شاهد دور ریختن این

برنج‌هایی که نمی‌خوریم

بسیاری از درس‌های دوره‌ی ابتدایی با روش‌های تلفیقی یا تدریس یکپارچه جذابیتی بی‌نظیر می‌یابند. با این روش‌ها، کودکان از یادگیرندگان عادی به یادگیرندگان فعال تبدیل می‌شوند. به طور غیرمستقیم به مشاهده و کاوش و استنتاج می‌پردازند، روش‌های آن را می‌آموزند و هر کدام، به فراخور گرایش ذاتی و هوشی خود، به روش‌های خلاقانه در کاوش و کشف و مشاهده می‌رسند.

۱. آموزش تلفیقی (یکپارچگی

درس‌ها) چیست؟

«برنامه‌ی تلفیقی» نوعی آموزش سازمان‌بندی شده است که با استفاده از خطوط موضوعی متنوع و متفاوت تحقق می‌یابد و از طریق تلفیق موضوع‌های درسی گوناگون، روی زمینه‌های وسیع تر مطالعه و سرمایه‌گذاری می‌کند. این تعریف، یادگیری و یاددهی را به صورت جامع دیده است که منعکس کننده‌ی دنیای واقعی معلم و شاگرد است (شومیکر، ۱۹۸۹).

۲. فایده‌های روش تدریس یکپارچه

- ایجاد ارتباط بین رشته‌های گوناگون آموزش و زندگی واقعی
- ملموس کردن موضوع با تجربه.
- سازمان‌دهی محتوای آموزشی و خرد کردن آن به الگویی معنادار.
- کسب و تمرین مهارت‌هایی مثل بازنگری دانسته‌ها، پرسشگری، الگوسازی، تفکر نقدانه، مهارت‌های ادبی و محاسبات در زندگی واقعی

۳. معیارهای انتخاب موضوع در

- آموزش یکپارچه
- علاقه‌مندی و نیازهای کودکان
- امکان فراهم آوردن موقعیت برای تجربه، با توجه به امکانات محلی
- تقویت حس پرسشگری کودک و کمک به استفاده از دانسته‌های او

مقدار برج در ریخته شدهی جمعیت در همین حین، سؤالی در ذهن یکی از بچه‌ها به وجود آمد: با این مقدار برج چند نفر را می‌توانستیم سیر کنیم؟ برای یافتن پاسخ این سؤال، در یکی از سایت‌های آشپزی جستجو کردیم و متوجه شدیم، هر ۱ کیلوگرم برج تقریباً برای ۸ نفر کافی است. دوباره یک تناسب ساده گرفتیم و باز هم همه به فکر رفتیم! اگر این مقدار برج، به جای اینکه به سطل زباله ریخته شود، به دست افراد نیازمند می‌رسید، دنیا چقدر جای بهتری بود!

کودکان باید نحوه زندگی در جامعه و تعامل با یکدیگر را آموزش بینند. برای تحقق شدن این هدف، نیاز است تمام دانش‌آموزان در کنار یکدیگر، از حق طبیعی خود، یعنی آموزش و یادگیری، به صورت برابر بهره‌مند شوند. آموزش تلفیقی یکی از روش‌های تحقق این مهم برای دانش‌آموزان عادی و با نیازهای ویژه است.

تعداد برج بودند: این تعداد دانه‌ی برج برای ۵۶ نفر بود. ما فرض کردیم اگر همه‌ی مردم ایران همین اندازه دور ریز داشته باشند، این عدد برای جمعیتی که توانایی خوردن برج در هر وعده‌ی غذایی را دارند، چقدر است؟ با یک تناسب ساده، برای یک جمعیت حدود

۸۰/۰۰۰ نفری با عددی بزرگ رویرو شدیم؛ عددی که همه‌ی ما را شگفتزده کرد و شگفتزده‌تر شدیم وقتی به یاد آوردیم این مقدار فقط مال یک هفته است! پس از آن، جرم دانه‌های برج را اندازه گرفتیم (با کمک ترازو). دوباره با یک تناسب ساده، جرم

درس	موضوع	اهداف کلی کتاب
ریاضی	● عمليات روی اعداد ● اندازه‌گیری ● تناسب	● درک مفهوم جمع، ضرب، تقسیم و کسب مهارت‌های لازم در انجام آن‌ها. ● تبدیل واحدهای اندازه‌گیری گرم به کیلوگرم و تن و برعکس ● درک مفهوم عملیات تناسب روی اعداد
مطالعات اجتماعی	● آشنایی با کارگروهی ● مشارکت و تعامل با یکدیگر ● مسئولیت‌پذیری	● رعایت نکات لازم در برقراری ارتباط با دیگران، رعایت حق نوبت در پاسخ‌دهی، مشارکت لازم، توانایی ارائه‌ی نکات مهم و خلاقانه در بحث‌های کلاسی، توانایی تعمیم آموخته‌ها و بهره‌گیری از آن‌ها در مسائل زندگی
علوم	● جرم ● آشنایی با چهار گروه اصلی مواد غذایی و فایده‌های آن‌ها ● آشنایی با بیماری‌های مفید فرد را درگیر کنند. ● درک ارتباط مستقیم بین میزان یادگیری با خوردن غذاهای مفید مناسب	● آشنایی با مفهوم جرم و کارکردن با ترازو ● آشنایی با چهار گروه ماده‌ی غذای (کربوهیدرات، چربی، میوه و سبزی، و پروتئین) ● پی بردن به بیماری‌هایی که ممکن است با نخوردن مواد غذایی مربوط به نخوردن غذاهای مناسب
شایستگی‌های عمومی	مسئولیت‌پذیری، مشارکت در کارگروهی، توجه به ارزش‌های ملی	

از مدیرتون بگو!

تجربه‌ی مادرانه

کبری محمودی / تصویرگر: سام سلاماسی

آقای بیگی هم توی
شورای مدرسه‌تون
هست؟

برای اینکه عضو
شورا شم، باید بدونم
اعضای اون چه تیپ
آدمایی هستن؟ اول
هم مدیرتون.
مدیرتون چطوریه؟
تا حالا دیدیش؟

یکدفعه که سپهر اسپینر آورده بود مدرسه، معلمون ازش گرفت و گفت می‌دمش به مدیر، برو از اون
پس بگیر. ما رفتیم جلوی دفتر مدیر. اما می‌ترسیدیم جلو بریم.

آقای بیگی به دادمون رسید.
زنگ خونه رفتن، اسپینر رو
داد به سپهر و گفت دیگه
هیچ وقت نیارش مدرسه.

تاعمر داره
دیگه این کار رو نمی‌کنه!

یه بار مانی کتاب فارسیش رو جا گذاشته بود. اگر موبایل داشت
به مامانش خبر می‌داد براش بیاره. رفتیم پیش آقای بیگی. گفتیم
یواشکی موبایلش رو بده که زنگ بزنیم. اما اون با تلفن مدرسه زنگ
زد به مامان مانی. بعدم گفت برای کارای واجب بیاید پیش خودم.
گفت تلفن مدرسه برای همین کارهاست.

وقتی مشکلی براتون پیش
میاد، با کی حرف می‌زنین؟

دو کلام حرف حساب!

آقای بیگی کیست؟ مدیر که نیست، ناظم هم نیست. چرا این همه مشکل‌گشاست؟ چه می‌کند که یک روز نبود او، این همه محسوس است؟ چگونه است که با بچه‌ها صمیمی نمی‌شود، اما حل مشکلاتشان است؟ در هر مدرسه چند آقای بیگی هست؟ آیا هر مدرسه حداقل یک آقای بیگی دارد؟ آیا می‌توان تعداد بیگی‌های مدرسه‌ها را بیشتر کرد؟ آیا آموزگار هم می‌تواند چنین عمل کند؟

جلسات والدین، پایان مهر

توقف شد، از اهمیت این درس و ریز مطالب آموزشی آن و روش تدریس برای والدین صحبت شود. زیرا جلب کمک والدین کمک زیادی به درونی شدن مطالب و کسب مهارت‌ها در دانش آموزان می‌کند. همچنین، به والدین دانش آموزانی که در ارتباط‌گیری، کار گروهی و مشارکت در آموزش به کمک نیاز دارند، راهکارهای لازم ارائه شود.

لذت کاوشگری و درس مطالعات اجتماعی

آموزش مطالعات اجتماعی در ماه آبان

تابستان گذشته، با حضور آموزگاران پایه‌های سوم تا ششم درس مطالعات اجتماعی، کارگاهی برگزار شد که هدف آن تسهیل جریان یاددهی – یادگیری موضوعات این درس و بهمود پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بود. در کارگاه بر این موضوع تأکید شد که دانش آموزان با انتخاب هر رشته‌ی تحصیلی و اشتغال به هر شغل، به کسب احساس رضایت و خشنودی از خویشتن و شناخت و درک و تمرین رفتارهای اجتماعی مناسب (به منظور حضور مفید و مؤثر در جامعه) نیاز دارند. از آنجا که بهترین زمان برای شکل‌گیری مبانی ذهنی لازم و گرایش به عادت‌های رفتاری مناسب در این زمینه دوره‌ی پیش‌دبستان و دبستان است، ضروری است آموزش درس مطالعات اجتماعی در این دوره با توجه و دقت بیشتری صورت گیرد. با تأکید بر اینکه مطالب کتاب‌های مطالعات اجتماعی تلفیقی از حوزه‌های گوناگون است و طبقه‌بندی مطالب صرفاً برای درک دقیق تر جزئیات صورت می‌گیرد، نمودار کلی مفاهیم آموزشی درس مطالعات اجتماعی در دوره‌ی ابتدایی تدوین شد. تاریخ جلسه‌ی بعدی نیز هفته‌ی آخر مهر تعیین شد.

جلسه‌ی دوم معلمان درس مطالعات اجتماعی پایه‌های سوم تا ششم هفته‌ی آخر ماه مهر

دستور جلسه

الف ارائه‌ی بازخورد درباره‌ی فعالیت‌های ماه مهر

ب بحث و تبادل نظر در مورد بخش مهارت‌ها از کتاب راهنمای معلم

پ تهیه‌ی برنامه‌ی درسی ماه آبان

ت تهیه‌ی جدول طولی زمان، تغییر و تداوم

پایه‌ی چهارم

مباحث کل کتاب (جایی که زندگی می‌کنیم، از محله تا کشورمان) و روابطی که با هم داریم (طبیعت کشورمان و گذشته‌ی مردمی که در این کشور زندگی کرده‌اند)، توضیح داده شد. در شروع هر جلسه به موضوع جلسه‌ی قبلی اشاره شد. فعالیت‌های کلاسی، تا جایی که ممکن بود، در گروه‌های دو و سه نفری انتخابی خود دانش آموزان انجام شد. در پایان هر درس، سه نمونه کاربرگ (بسیار خوب، خوب و متوسط) روی تخته‌ی کلاس

ارائه‌ی بازخورد درباره‌ی آموزش ماه مهر

پایه‌ی سوم

در جلسه‌ی دوم، قبل از گفت‌و‌گو درباره‌ی موضوع درسی، مواردی که قرار بود تا پایان سال در این کتاب آموزش داده شوند (ما کی هستیم؟ در حال حاضر چه ویژگی‌هایی داریم؟ در گذشته چه ویژگی‌هایی داشتیم و در آینده احتمالاً چه ویژگی‌هایی خواهیم داشت؟ خانواده‌ی ما، مدرسه‌ی ما و محله‌ی ما چه ویژگی‌هایی دارند و روابط ما با دیگران چگونه است؟)، برای دانش آموزان توضیح داده شدند.

انجام فعالیت‌های کلاسی به‌طور انفرادی آغاز و در جلسات بعدی به شکل گروه‌های دو نفری انتخابی خود دانش آموزان انجام شد. علاوه بر شناسنامه، پاسپورت، کارت ملی، گواهی‌نامه‌ی رانندگی، کارت ماشین و گواهی‌نامه‌ی پایان خدمت هم، همراه با توضیح، به دانش آموزان نشان داده شدند.

طبقه‌بندی اطلاعات، خواندن نمودار و عکس، تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری.

سورسید کلاس

علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت کاوش و بررسی، طرح خبرنامه‌ی مدرسه هم اجرا شد. یک سررسید بزرگ تهیه و درباره‌ی کاربرد آن توضیح داده شد. به دانش‌آموزان فرستاده شد که آن را از نزدیک ببینند و درباره‌ی آن با هم حرف بزنند. در آخرین جلسه‌ی هر هفته، از دانش‌آموزان خواسته شد اتفاقات مهمی را که در مدرسه رخ داده است (مراسم، مسابقه‌ها، تشویق‌ها)، مثل یک خبرنگار گزارش دهند. توضیح داده شد که خبرها باید دقیق و مستند باشند. هر اتفاق، در روزی که رخ داده شده ثبت شد و دوباره به دانش‌آموزان نشان داده شد.

۲. مشارکت

در این فرایند، دانش‌آموزان از طریق همراهی و کار گروهی، موفق به انجام فعالیت‌های یادگیری می‌شوند و انواع

۱. کاوش و بررسی

در این حوزه، مهارت‌های زیر پرورش می‌یابند: تفکر، طرح سؤالات روشی واضح درباره م موضوعات محیطی و اجتماعی، شناسایی موضوع، شناسایی منابع اطلاعات، پرس‌وجو، ثبت اطلاعات از منابع اولیه و ثانویه، بررسی و تجزیه و تحلیل مدارک و شواهد، مقایسه و

بحث و تبادل نظر در مورد بخش مهارت‌ها از کتاب راهنمای معلم

در برنامه‌ی درسی مطالعات اجتماعی، فرایند کاوشگری محیطی و اجتماعی، و پرورش مهارت‌ها در قالب پنج حوزه صورت می‌گیرد که عبارت‌اند از:

موارد درسی (خودمان و دوستانمان و روابط ما با آن‌ها، کشورمان و منابع آن، بخشی از تاریخ مردمانی که در این کشور زندگی کرده‌اند) گفته شدند. با این توضیح که بعضی اتفاقات برای مردم یک کشور یا کل جهان مهم است و باعث می‌شود هر سال در همان روز آن را به یاد بیاورند؛ مثل تولد شما که برای خانواده و دوستانتان مهم است. آخر هر هفته که خبرها شنیده و در سررسید ثبت می‌شدند، مناسبات‌ها و روزهای هفته هم با توضیح کوتاهی برای دانش‌آموزان گفته می‌شدند.

انجام شد. گفت‌وگوهای کلاسی به تدریج منظم‌تر شدند. طرح خبرنامه و شورای کلاسی، با اطلاعاتی که از همکار پایه‌ی ششم گرفتیم، اجرا شد. به دانش‌آموزان گفته شد این کاری است که دانش‌آموزان کلاس ششم انجام می‌دهند و ما هم امتحان می‌کنیم تا ببینیم می‌توانیم آن را اجرا کنیم یا نه. همکاری دانش‌آموزان خوب بود.

پایه‌ی ششم در جلسه‌ی توضیح محتوای کتاب،

نصب شد تا امکان مقایسه و قضاوت برای دانش‌آموزان فراهم و انجیزه‌ی لازم برای انجام بهتر کاربرگ‌ها ایجاد شود. بازدید از محله به عهده‌ی والدین گذشته شد و برنامه‌ی بازدید از شهرداری ناحیه با همکاری دو تن از اولیا همانگ و انجام شد.

پایه‌ی پنجم

بیان مطالب کتاب (شناخت بیشتر خودمان، کشورمان، همسایه‌های ایران، کره‌ی زمین و تاریخ مردمانی که در گذشته در این کشور زندگی کرده‌اند)

کاوش و بررسی

سررسید کلاس

موقعیت‌های غیرمنتظره، طراحی و تولید محصولات یا راهبردهای جدید، ابداع روش‌های جدید، پیشنهاد دادن، تجسس و پیش‌بینی کردن تقویت می‌شوند.

نمایش فی البداهه

اجرای نمایش‌های فی البداهه که موضوع آن‌ها با توجه به موضوع درسی به دانش‌آموزان ارائه می‌شود، توانایی آن‌ها را برای استفاده از این مهارت ارتقا می‌بخشد.

انتقال و بیان ایده‌ها و اطلاعات به شکل‌های گفتاری، شنیداری و سایر موارد، خواندن، گوش کردن، نگاه کردن، بیان کردن مؤثر، بیان نظرهای مخالف و برقراری ارتباط با دیگران در این حوزه قرار می‌گیرند.

راهبردهای کار گروهی را به کار می‌برند. احساس تعلق به گروه، شکل بخشیدن به دیدگاهها، مدیریت خود در کار گروهی، تصمیم‌گیری جمعی، صبوری و بردباری در این بخش جای می‌گیرند.

شورای کلاسی

علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت مشارکت، طرح شورای کلاسی هم اجرا شد. برای تشکیل شورای کلاسی، هر ماه چهار نفر با رأی مخفی و بدون ذکر نام انتخاب می‌شوند و آرای آن‌ها روی تخته ثبت و شمارش می‌شود.

این چهار نفر هر کدام مسئولیتی دارد که در طول چهار هفته بین آن‌ها می‌چرخد. یک نفر مسئول تدارکات و مرتب نگه داشتن کلاس، یک نفر مسئول کمک به دانش‌آموزانی که مشکل درسی دارند، یک نفر مسئول رسیدگی به مشکلات رفتاری و ارتباطی دانش‌آموزان و یک نفر سخنگوی گروه که روند کار را به معلم گزارش می‌دهد و راهنمایی‌های معلم را به مسئولان می‌رساند.

علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت برقراری ارتباط، طرح خواندن صحیح متن به‌طور تأثیرگذار هم انجام شد.

بعد از خواندن معلم، دانش‌آموزان داولطلب متن را می‌خوانند و از دیگر دانش‌آموزان درباره میزان تأثیرگذاری نحوی خواندن آن‌ها در ایجاد انگیزه برای گوش دادن آن‌ها نظرخواهی می‌شود.

هیچ‌کس نمی‌تواند دو بار انتخاب شود، مگر اینکه همه‌ی دانش‌آموزان قبل انتخاب شده باشند. در ماه‌های بعد، دانش‌آموزان در پایان ماه نظرات خود را درباره موارد مثبت و منفی عملکرد شورا اعلام می‌کنند. به این ترتیب، توان نقد کردن و نقدهزیری دانش‌آموزان هم تقویت می‌شود. بدیهی است که دانش‌آموزان در انجام این فعالیت به مشکلات زیادی بر می‌خورند. پیش آمدن مشکلات و حل آن‌ها با کمک معلم، به کسب مهارت منجر می‌شود.

۴. خلاقیت

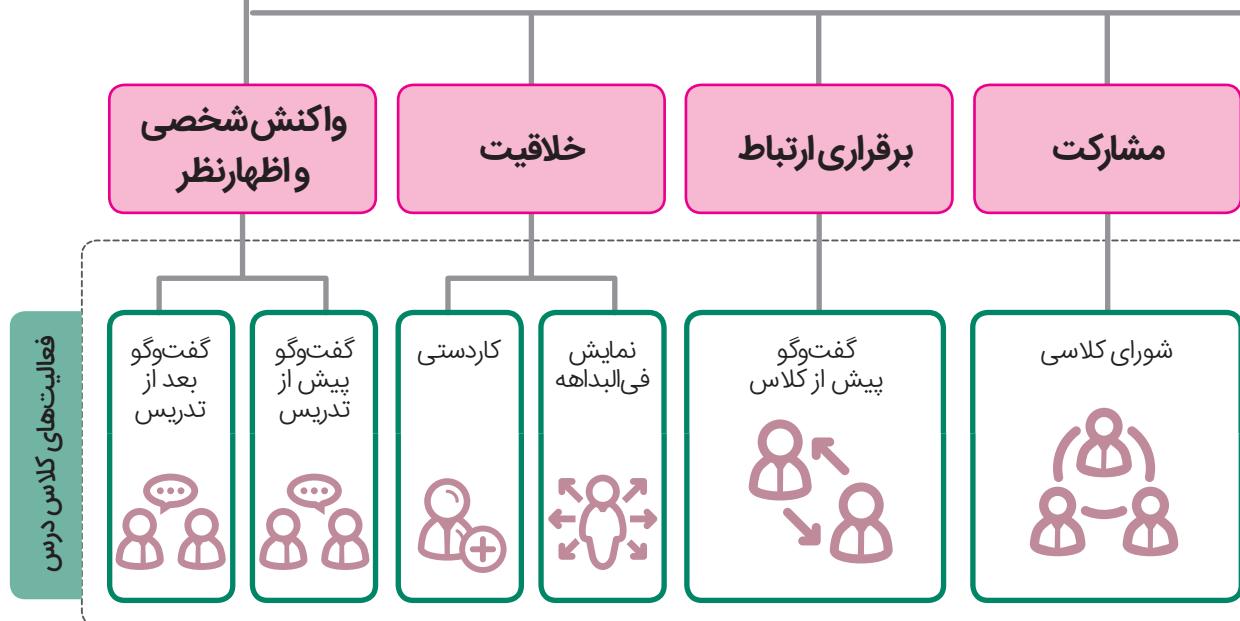
در این حوزه، مهارت‌های کاربرد دانش و اطلاعات و مهارت‌ها در الگوهای و موقعیت‌های جدید، توسعه و بسط آموخته‌ها، پاسخ‌گویی به مسائل و

۳. برقراری ارتباط

برقراری ارتباط عبارت است از مهارت

کاوشنگی محيطی و اجتماعی و پورش مهارت‌ها

گفت و گو پیش از تدریس هم انجام شد.

آموزش شفاهی
پایا گفت و گو پس از تدریس

با توجه به اطلاعاتی که داش آموزان از آموزش کلاسی و فکر کردن و تحقیق درباره موضع به دست آورده‌اند، برای ارتقای این مهارت، آزمون احرا شد.

بازشناسی و بررسی موضوعات بر مبنای استنباط خوییش از خود اراده

گفت و گو پیش از تدریس

علاوه بر فعالیتهای کتاب در رابطه با تقویت مهارت برقراری ارتباط، طرح

کارهای دستی

انجام فعالیت‌های بازسازی اعم از نقاشی، کار با سفال و ماقات‌سازی، با توجه به موضوع درسی، به ذهنیت دانش‌آموزان تجسم می‌بخشد. همچنین، آن‌ها با مشاهده کارهای دیگر دانش‌آموزان انگیزه‌ی بیشتری برای انجام کارهای جدیدتر پیدا می‌کنند.

۵. واکنش شخصی و اظهار نظر

در این قلمرو، دانشآموزان برای

تهیه‌ی برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه‌ی سوم

برنامه‌ی آبان، پایه‌ی سوم (فصل ۲: خانواده)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد
نظام اجتماعی	مسئولیت‌ها و تکالیف نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	نیکی به والدین و بزرگترها اهمیت و کارکردهای خانواده
زمان تداوم و تغییر	مدارک و شواهد تغییر و تحول	تغییر در خانواده (ابعاد خانواده، تشکیل خانواده‌ی جدید، گسترش خانواده و ...)
فرهنگ و هویت	تعلق و هویت میراث فرهنگی	تعلق به خانه و خانواده آموزه‌های دینی مربوط به رفتار در خانواده
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری	احترام، مهربانی و قدردانی از بزرگترهای خانواده
فضا و مکان	-	-
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	-	-

برنامه‌ی آبان، پایه‌ی سوم (فصل ۳: همکاری در خانواده)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد
نظام اجتماعی	مسئولیت‌ها و تکالیف حقوق و تکالیف نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	همکاری در امور خانه، رعایت نظم و مقررات خانه، لزوم و اهمیت تقسیم وظایف در خانه، نقش‌ها
زمان تداوم و تغییر	-	-
فرهنگ و هویت	تعلق و هویت	تعلق به خانه و خانواده
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری	علاقه‌مندی به همکاری در امور خانه و کمک‌دردن به اعضای خانواده تمایل به رعایت نظم و مقررات خانواده حس قدردانی از زحمات اعضا خانواده
فضا و مکان	-	-
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	-	-

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل، برای شش جلسه بسته می‌شود.

جلسه‌ی اول

یادآوری موضوع درس قبلی و گفت‌و‌گو درباره‌ی موضوع فصل‌های ۲ و ۳

وقتی می‌گوییم خانواده، منظورمان چیست؟ خانواده‌ی شما چند نفرند؟ تا به حال اتفاقات خوب یا بدی برای خانواده‌ی شما پیش آمده است؟ در این جور موقع هر کدام از اعضا

دارد؟ نظر شما درباره‌ی این مقررات چیست؟

چه چیزهایی باعث ناراحتی یا خوشحالی خانواده‌ی شما می‌شود؟ از چهره‌ی اعضا خانواده‌ی خود می‌فهمید چه احساسی دارند؟ تأثیر شما در خوشحالی یا ناراحتی خانواده چیست؟

در خانواده‌ی شما چه رفتاری با بزرگترها می‌شود؟ خانواده‌ی شما با خانواده‌ی اقوام یا دوستانتان چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارد؟ دلتان می‌خواست خانواده‌ی شما چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

جلسه‌ی دوم

خواندن متن فصل دوم و تصویرخوانی درس

جلسه‌ی سوم

انجام فعالیت‌های کتاب در گروه‌های داوطلبانه‌ی دو نفری

جلسه‌ی چهارم

خواندن متن فصل سوم و تصویرخوانی کتاب

جلسه‌ی پنجم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی ششم

ارزشیابی با اجرای نمایش فی البداهه در مورد رفتارهای متفاوت اعضا خانواده در موقعیت‌های گوناگون، توضیح شفاهی شجره‌نامه‌ی فردی با ذکر نام، محل تولد و بعضی خصوصیات دیگر

خانواده‌ی شما چه عکس‌العملی نشان می‌دهند؟ چه اتفاقات خوب یا بدی قرار است برای خانواده‌ی شما پیش بیاید؟ اعضا خانواده‌ی شما چطور با هم برخورد می‌کنند؟ با شما چطور برخورد می‌کنند؟ شما با آن‌ها چطور برخورد می‌کنید؟ وقتی می‌گوییم مقررات، منظورمان چیست؟ در خانواده‌ی شما چه مقرراتی وجود

تهیه‌ی برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه‌ی پنجم

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل، برای ۱۰ جلسه بسته می‌شود. به دلیل حجم و اهمیت زیاد، این فصل در دو ماه تدریس می‌شود.

جلسه‌ی اول

گفت و گو، خواندن متن درس ۵ (جمعیت ایران)

وقتی می‌گوییم جمیعت، منظورمان چیست؟ خانواده‌ی شما چقدر جمیعت دارد؟ کلاس شما چقدر جمیعت دارد؟ مدرسه‌ی شما چقدر جمیعت دارد؟ شهر شما چقدر جمیعت دارد؟ جمیعت چگونه افزایش می‌یابد؟ جمیعت کشور بیشتر باشد بهتر است یا کمتر؟ چرا؟ همه‌ی جمیعت ایران در همه‌ی جامساوی هستند؟ چرا بعضی قسمت‌های ایران جمیعت بیشتری دارد؟ وقتی می‌گوییم پاixتخت منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم مهاجرت منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم ایران کشور کم‌آبی است، منظورمان چیست؟

جلسه‌ی دوم

خواندن متن درس ۵، تصویرخوانی، انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی سوم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی چهارم

گفت و گو، خواندن متن درس ۶، تصویرخوانی منابع آب ایران با وجود دریاها و اقیانوس‌ها چرا کم‌آبی وجود دارد؟ وقتی می‌گوییم آب‌های زیرزمینی، منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم چاه منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم قنات، منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم چشم، منظورمان چیست؟ استفاده از آب در شهر با روستا چه تفاوتی دارد؟

تهیه‌ی برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه‌ی چهارم

پایه‌ی چهارم (فصل ۲: شهر من، روستای من)

منابع و فعالیت‌های اقتصادی	فضا و مکان	ارزش و اخلاق	فرهنگ و هویت	زمان تداوم و تغییر	نظام اجتماعی	راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مقاهیم کلیدی	موارد
				-				مقاهیم استان، تقسیمات کشوری شهر و روستا و نحوه‌ی اداره‌ی آن
				-				انواع زندگی عشایری، روستایی و شهری تفاوت زندگی در شهر و روستا
				-				جهت‌های جغرافیایی اصلی و فرعی شیوه‌های زندگی در نواحی گوناگون ایران مطالعه‌ی جغرافی دانان در محیط‌های گوناگون و استفاده از ابزارهای آن
				-				پدیده‌های مکانی رابطه‌ی انسان و محیط حفاظت از محیط

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل، برای ۱۰ جلسه بسته می‌شود.

جلسه‌های سوم تا پنجم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی ششم

خواندن متن درس‌های ۶ و ۷ و

تصویرخوانی کتاب

جلسه‌های هفتم تا نهم

انجام فعالیت‌های کتاب در گروه‌های

داوطلبانه‌ی چند نفری

جلسه‌ی دهم

ارزشیابی با اجرای مسابقه‌ی درست

کردن پازل استان‌های ایران و

مسابقه‌ی گنج‌یابی با استفاده از

جهت‌یابی

گفت و گو درباره‌ی موضوع درسی فصل جایی که شما زندگی می‌کنید شهر است یا روستا؟ شهر و روستا چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی با هم دارند؟ جمیعت شهر یا روستای شما چند نفر است؟ تا به حال به روستا رفته‌اید؟ چه چیزهایی در آنجا توجه شما را جلب کرده است؟ شغل مردم در شهر و روستا چه تفاوت‌هایی دارد؟ آب و هوا در شهر با روستا چه تفاوت‌هایی دارد؟ آیا کسانی هستند که نه در شهر زندگی کنند و نه در روستا؟ یک جانشینی یعنی چه؟ کوچ یعنی چه؟ چرا عده‌ای کوچ می‌کنند؟ چرا ما مجبور نیستیم کوچ کنیم؟

جلسه‌ی دهم

خواندن متن درس ۵ و تصویرخوانی کتاب

پایه‌ی پنجم (فصل ۲: سرزمین مل، درس‌های ۵ تا ۷)

جلسه‌های پنجم و ششم انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی هفتم

مسابقه‌ی چی از چی درست
می‌شود؟ به جای گفت و گو، خواندن
متن درس ۷، نواحی صنعتی مهم
ایران.

جلسه‌های هشتم و نهم انجام فعالیت‌ها

جلسه‌ی دهم ارزشیابی شفاهی

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد
نظام اجتماعی	حقوق و قوانین مسئولیت‌ها و تکالیف نهادها و مؤسسه‌های اجتماعی	حق شرکت در انتخابات، قانون اساسی، قوانين و مقررات حمل و نقل جاده‌ای صرف بهینه‌ی آب، رعایت مقررات ایمنی در حمل و نقل قوهی قضایی، قوهی مقننه، قوهی مجریه
زمان تداوم و تغییر	تغییر و تحول، پیشرفت	تغییرات و تحول صنایع در طول زمان، افزایش جمعیت در طول سال‌های گذشته تغییر و تحول در وسائل حمل و نقل در طول زمان
فرهنگ و هويت	-	-
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری	مسئولیت در قبال منابع آب و مصرف صحیح
فضا و مکان	پراکندگی رابطه‌ی انسان با محیط حافظت از محیط	رابطه‌ی انسان با منابع آب، رابطه‌ی انسان با منابع و مواد اولیه برای تولید کالا پراکندگی رودهای ایران، پراکندگی انواع راه‌ها در کشور پراکندگی جمعیت در ایران و علل آن پراکندگی صنایع مادر و مصرفی در کشور، حافظت از منابع آب
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	منابع و نظام‌های اقتصادی فعالیت‌های اقتصادی	مفهوم صادرات و واردات، صنایع مادر و مصرفی آشنایی با مهارن و معایب انواع وسائل حمل و نقل آشنایی با مشاغل مرتبط با انواع حمل و نقل

تهییه‌ی برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه‌ی ششم (فصل ۲: کشاورزی در ایران)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	(فصل ۳: کشاورزی در ایران) (فصل ۴: ایران و منابع انرژی)
نظام اجتماعی	-	بهره‌وری، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی
زمان تداوم و تغییر	-	علت‌ها و معلول‌ها
فرهنگ و هويت	میراث فرهنگی	میراث فرهنگی
فضا و مکان	پراکندگی	موقعیت مکانی، رابطه‌ی انسان با محیط پراکندگی
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	رابطه‌ی انسان با محیط، منابع و نظام اقتصادی، کار و کارآفرینی	حافظت از محیط
ارزش‌ها و نگرش‌ها	برهیز از اسراف مواد غذایی، مصرف بهینه، کمک به گرسنگان، تمایل و احترام به کشاورزی، شکرگزاری از موهاب الهی	حساس شدن به موضوع اتفاق انرژی، تمایل به مصرف بهینه و احساس مسئولیت نسبت به حفاظت از منابع انرژی

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل برای ۱۰ جلسه بسته می‌شود.

جلسه‌های دوم تا چهارم انجام فعالیت‌های کتاب

چیست؟ محصولات کشاورزی چگونه به
 دست ما می‌رسند؟ سرخانه چیست؟ اینار
 چیست؟

پایه‌ی ششم

جلسه‌ی اول

گفت و گو درباره‌ی کشاورزی،

خواندن متن درس‌ها و تصویرخوانی

وقتی می‌گوییم کشاورزی منظورمان

چیست؟ آیا تا به حال چیزی کاشته‌اید؟

آیا تا به حال دیده‌اید کسی چیزی بکارد؟

چه چیزهایی کاشته می‌شوند؟ چگونه؟

چه چیزهایی برای کشاورزی لازم‌اند؟

چه ابزاری برای کشاورزی لازم است؟ این ابزار

از گذشته تا امروز چه تفاوت‌هایی کرده‌اند؟

چه خطراتی محصولات کشاورزی را تهدید

می‌کنند؟ کشاورزان چگونه محصولات خود

را آب می‌دهند؟ کشاورزان چگونه زمین خود

راتقیوت می‌کنند؟

آفت چیست؟ وقتی می‌گوییم خشکسالی

منظورمان چیست؟ چه چیست؟ قنات

تهییه جدول طولی زمان، تغییر و تداوم

اجتماعی ابتدایی. راهبردها یا حوزه‌های موضوعی (زمان تداوم و تغییر) تاریخ

Page 1 of 1

جلسہ پنجم

گفت و گو دربارهی منابع انرژی به طور
کلی و استفاده‌ی ما از انواع انرژی
در زندگی روزمره.

انرژی هسته‌ای چیست؟ آیا تابه‌حال
قبضه‌ای آب و برق و گاز خانه‌ی خودتان
را دیده‌اید؟ خواهید متن درس‌ها و
تصویرخوانی کتاب

جلسه‌های ششم تا نهم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسہ ۱۰

ارزشیابی شفاهی و در صورت امکان
نمایش فیلم در این زمینه.

سلام بر زنگ هنر

نزدیک صد سال از زمانی که هنر در برنامه‌ی درسی مدرسه‌های ایران قرار گرفت می‌گذرد، اما هنوز در بسیاری از مدرسه‌ها، به جای انجام فعالیت‌های هنری، در این ساعت درس‌های دیگر تدریس می‌شود. در شرایطی که روش‌های آموزشی مستقیم و تقليدی بر مدرسه‌ها حاکم بودند، دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی فقط در زنگ‌های انشا و هنر فضای آزادی برای تفکر و بیان خویشتن داشتند. امروزه بسیاری از روش‌های خلاق آموزشی در برنامه‌ی درسی دوره‌ی ابتدایی مورد توجه برنامه‌ریزان هستند و پرورش قوه‌ی تفکر کودکان و کسب تجربه‌های فردی در همه‌ی زمینه‌ها، برای اغلب دست‌اندرکاران فضاهای آموزشی ضروری به نظر می‌رسد.

شخصیت کودکان نقشی اساسی دارد، زیرا تربیت و تقویت حواس و پرورش ذهنیت و خلاقیت کودکان لازمه‌ی رشد آن‌ها و برای تک‌تکشان ضروری است. در واقع، این تجربیات به قشر هنرمندان منحصر نیست و همه‌ی افراد باید به این درجه از شکوفایی و خلاقیت برسند تا زندگی بهتری را تجربه کنند.

زنگ هنر فرصتی مناسب برای بیان احساسات و تخیلات کودکان و آشنایی با زیبایی‌ها و تجربه‌ی عمیق درونی است که غالباً در کلاس‌های دیگر امکان‌پذیر نیست. ارتباط نزدیک با پدیده‌های طبیعی که به شناخت عمیق‌تر و دقیق‌تر آن‌ها می‌انجامد، آشنایی با هنرمندان و آثار هنری تاریخ ایران و شناخت ویژگی‌های فرهنگی و هنری هر منطقه، از مواردی هستند که کودکان می‌توانند در زنگ هنر تجربه کنند.

کودکان از سنین پیش از دستان خود به خود به کشیدن، ساختن، خواندن، حرکات نمایشی و قصه‌گویی می‌پردازند و به فعالیت‌های مشابه علاقه نشان می‌دهند. برنامه‌ریزان با بهره‌گیری از این زمینه‌ها در جهت آموزش و پرورش کودکان، تلاش می‌کنند آن‌ها را به یادگیری عمیق‌تری برسانند. بسیاری از برنامه‌های آموزشی براساس رفتارهای ساده و مورد

هر چه دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی رشد خود را با تجربه‌های متنوع‌تری سپری کنند، توانایی‌های بیشتری کسب می‌کنند. زنگ هنر امکان کسب تجربه‌های فردی و گروهی متنوع و دل‌پذیری را فراهم می‌کند که یادگیری و درک عمیق مباحث را در پی دارد. تقویت حواس، پرورش خلاقیت ذهنی، کشف استعدادها، خودبادوری و ارضای

درون فقط بخشی از نتایج زنگ هنر هستند؛ البته اگر باروش‌های صحیح برگزار شود. کودکان در حین انجام فعالیت‌های هنری، احساسات، عواطف و افکار خود را می‌شناشند و به کار می‌گیرند، و از نتایج کار خویش لذت و به توانایی‌هایشان پی می‌برند. می‌توان در برنامه‌ی آموزشی، ذوق و اشتیاق کودکان برای اجرای فعالیت‌های هنری را به سمتی هدایت کرد که به تربیت حواس (ایجاد حساسیت

نسبت به حالات درون و فضای پیرامون)، پرورش ذهنیت و خلاقیت و تلطیف روحیه منجر شود. در این فعالیت‌ها، کودکان یک گذارند که پرورشی را پشت سر می‌گذارند که برای رشد همه‌جانبه‌ی آن‌ها ضروری است. در واقع، هدف از زنگ هنر تربیت هنرمند نیست، بلکه تربیت هنری است. این تربیت در شکل‌گیری

علاقه‌ی کودکان طراحی می‌شوند تا آن‌ها بتوانند ارتباط

بهتر و عمیق‌تری با فعالیت هنری برقرار کنند. در فعالیت‌های هنری، تفاوت‌های فردی و انگیزه‌های درونی آشکار می‌شوند. به این ترتیب، راه برای کشف استعدادها و هدایت دانش‌آموزان به رشته‌های تحصیلی و شغل‌های متفاوت باز می‌شود. زنگ هنر فضایی ایجاد می‌کند که کودکانی که در زمینه‌ی درس‌های دیگر چندان موفق نیستند، با توانایی‌های خود آشنا شوند و به ابعاد تازه‌ای از وجود خود توجه کنند. کشف توانایی‌های جدید و تأیید آن‌ها از سوی معلم، اعتماد به نفس و موفقیت کودکان را در بخش‌های پرورش نیافرته‌ی وجودشان بیشتر می‌کند.

یکی از مهم‌ترین تجربه‌های کودکان در زنگ هنر، تجربه‌ی سازندگی و ایجاد هماهنگی در فعالیت‌های فردی و گروهی است که میل به ویرانگری و تخریب را از بین می‌برد و ذوق کودکان را در جهت ایجاد و حفظ زیبایی‌ها پرورش می‌دهد. با درود به تمامی معلمان هنر ایران که در طول یک قرن در زمینه‌ی پرورش کودکان دوره‌ی ابتدایی و هدایت آن‌ها تلاش کرده‌اند، باید باور کنیم، اگرچه زمان زنگ هنر در برنامه‌ی درسی بسیار ناچیز است، اما این فعالیت از اهمیت بسیاری برخوردار است.

در دهه‌های اخیر، معلمان هنر بسیاری با اجرای فعالیت‌های آزاد و خلاقانه، مسیر زندگی کودکان را تغییر داده و آن‌ها را به سمت وسوبی هدایت کرده‌اند که دنیای تازه‌ای را پیش چشمانش آشکار کرده است.

این دنیای جدید امیدبخش و راضی‌کننده است و به زندگی رنگ و بویی تازه می‌دهد. بسیاری از معلمان هنر امروز تحت تأثیر معلم هنر دوران کودکی یا نوجوانی خود به این مسیر قدم گذاشته‌اند. این راه باید برای همه‌ی کودکان باز باشد. آن‌ها باید این فعالیت‌ها را تجربه کنند و در ضمن این تجربه‌ها بیاموزند، رشد کنند، لذت ببرند، ارض شوند و خود را باور کنند. پس به اهمیت انجام فعالیت‌های هنری توجه کنیم و برگزاری زنگ هنر را یک ضرورت در نظر بگیریم. بیایید دوباره به زنگ هنر سلام کنیم، به نقش معلم در کلاس‌های هنر اهتمیت بدهیم و به روش‌هایی که در زنگ هنر برای آموزش و پرورش کودکان به کار گرفته می‌شوند، توجه کنیم. می‌توانیم در زنگ هنر فضایی آزاد برای بیان احساسات و عواطف کودکان و پرورش توانایی‌ها ایجاد کنیم تا خود را بهتر و کامل‌تر بشناسند، راه را بیابند و در مسیر زندگی موفقیت‌های زیادی را تجربه کنند.

پس از تجربیات چند دهه‌ی اخیر در زمینه‌ی برنامه‌ریزی و آموزش هنر در مدرسه‌های ابتدایی سراسر کشور، بسیاری از معلمان و کارشناسان این حوزه باور دارند که زنگ هنر در شکل‌گیری شخصیت سالم کودکان سهم اساسی دارد و ضرورت وجود آن را در دوره‌ی ابتدایی تأیید می‌کنند.

در شماره‌های بعد، مطالب دیگری در پی این متن خواهد آمد که به معلمان جوان کمک می‌کند زنگ هنر پربارتری را اجرا و نتایج بهتری را تجربه کنند.

آموزش کلمات استثنا

معلم‌های خوش‌فکری هستند که برای تفهیم درس‌ها به دانش‌آموزانشان، روش‌های ابداعی خودشان را دارند. خوب است شبکه‌ای ایجاد شود که این تجربه‌ها در آنچه به اشتراک گذاشته شوند. برای شروع، در این صفحه و در هر شماره، تعدادی تجربه منتشر می‌شود. این تجربه‌ها فیلم‌برداری شده‌اند و فیلم‌ها در سایت مجله به نشانی www.eb.roshdimgar.ir موجودند. شما هم می‌توانید از تجربه‌های آموزشی خود فیلم‌برداری کنید و گزارش آن‌ها را بنویسید و برای ما ارسال کنید تا به نام خودتان منتشر شود.

نام و موضوع درس: فارسی اول/ آموزش کلمات استثنا

ایده‌برداز: سرکار خانم سولماز اسدی نوع تجربه: طراحی یک نمایش و بازی

را در دست دارد، می‌خواهیم طوری
جلوی دانش‌آموز دیگری که «ی»
دارد قرار بگیرد که دانش‌آموز پشت
سری دیده نشود. در این مرحله، از
بچه‌ها می‌پرسیم، چرا در این کلمه دو
صدای «ای» و «ی» را می‌شنویم، ولی
 فقط «ی» را می‌بینم؟ بچه‌ها جواب
می‌دهند، یکی پشت دیگری قرار
گرفته است و دیده نمی‌شود. این
بازی و سؤالات را با کلمات استثنای
دیگر، مانند زیارت و خیابان نیز انجام
می‌دهیم. بچه‌ها متوجه می‌شوند
گاهی در نوشتن، یکی از «ی»‌ها
در دیگری پنهان می‌شود، ولی در
خواندن، گفتن و شنیدن، هر دو صدا
را می‌خوانیم، می‌گوییم و می‌شنویم.

نکته: در نمایش بچه‌ها، بهتر است
یکی از دانش‌آموزانی که شکل «ی»
را در دست دارد، قدر بلندتر از دیگری
باشد تا وقتی جلوی دیگری قرار
می‌گیرد، فرد پشتی دیده نشود.

ابان» (بیابان)، تعدادی دانش‌آموز
(به تعداد حروف هر کلمه)
شرح: ابتدا کارت‌ها را آماده
می‌کنیم و روی هر کارت حروف
کلمه‌ی موردنظر را می‌نویسیم
(ب-ی-ابان). به تعداد حروف هر
کلمه (صفاهای)، دانش‌آموزان را صدا
می‌کنیم و جلوی کلاس، رویه‌روی
تخته می‌آوریم.
به دست هر دانش‌آموز یک کارت
می‌دهیم. به بقیه‌ی بچه‌های کلاس
می‌گوییم کلمه را بلند و به صورت
کشیده بگویند تا دانش‌آموزانی که
حروف را در دست دارند، به ترتیب
در جای خود قرار بگیرند. وقتی مثلاً
کلمه‌ی بیابان ساخته می‌شود، دو
صدای «ای» و «ی» کنار هم قرار
می‌گیرند. از یکی از بچه‌هایی که «ی»

منابع و وسائل لازم:
کارت‌های مقایی مربع شکل
در اندازه 10×10 اکه صدای‌ای این
کلمات استثنا روی آن‌ها جدا جدا
نوشته شده باشند، مانند «ب-ی-ی-

لذت‌های آزمایش، تمرین مشاهده

گفتند: «چون هوا زیاد دارد، شمع روشن می‌ماند.» با گذاشتن پارچ، بچه‌ها دیدند حدسشان تا حدودی درست است و شمع مدت زمان بیشتری روشن ماند. همه کنگکاو شدیم که بدانیم چرا این اتفاق افتاد؟ «با گذاشتن پارچ هوا بیشتری به شمع رسیده بود و مدت طولانی‌تری روشن مانده بود.» پس نتیجه گرفتیم دلیل آن، اندازه‌ی پارچ و لیوان است.

آزمایش مات تمام شده بود اما پرسش‌های زیادی در ذهن بچه‌ها ایجاد شده بود. قرار شد همه در خانه آزمایش‌های دیگری با شمع انجام بدهیم و نتیجه‌ی مشاهده و آزمایشمان را به کلاس بیاوریم.

آب افتادند. شمع را فوت کردم، حالا توجه بچه‌ها به دودی که به وجود آمده بود جلب شد. بعد یک چوب کبریت را به دودهای اطراف فتیله نزدیک کردم و شمع دو مرتبه روشن شد. به اصرار دانش‌آموزان، چندبار این کار را تکرار کردم و هر بار بدون نزدیک کردن شعله به فتیله و تنها با رساندنش به دود، شمع روشن می‌شد. پرسیدم: «چه چیزی باعث می‌شود این اتفاق بیفتند؟» هر کدام از بچه‌ها حدسی می‌زندند و نظری می‌دادند:

- دود خودش گرما دارد. کبریت را که نزدیکش می‌کنیم شمع روشن می‌شود.
- وقتی اطرافش پر از دود است، دوباره روشن می‌شود.
- آتش برای روشن شدن، هوا می‌خواهد. در ادامه‌ی این آزمایش و با اشاره به موضوع هوا، یک پارچ و یک لیوان آوردم. قبل از ادامه‌ی کار از دانش‌آموزان پرسیدم: «اگر لیوان را روی شمع بگیریم چه اتفاقی می‌افتد؟» بچه‌ها باز هم حدس‌هایشان را گفتند:

- لیوان می‌ترکد.
- کف لیوان سیاه می‌شود.
- شمع خاموش می‌شود.

لیوان را روی شمع گرفتم و بعد از چند ثانیه، شمع خاموش شد. پرسیدم: «چرا شمع خاموش شد؟» یکی از آن‌ها گفت: «چون جایش تنگ است.» دیگری حرفش را کامل کرد: «شمع برای روشن شدن به هوانیاز دارد. وقتی لیوان را می‌گذاریم هوا کم می‌شود و شمع خاموش می‌شود.» پرسیدم: «اگر پارچ را بگذاریم چه اتفاقی می‌افتد؟»

آن روز نوبت انجام «آزمایش شمع» درس علوم بود. به دانش‌آموزان گفتیم: «امروز می‌خواهیم مشاهده‌گر باشیم و یک شمع را با هم مشاهده کنیم. حالا بگویید برای مشاهده چه کارهایی انجام می‌دهیم؟»

هر کدام از بچه‌ها به یکی از کارهایی که برای مشاهده انجام می‌دهیم، اشاره کردنده و در نهایت نتیجه گرفتیم «ازمی‌هی مشاهده کردن، استفاده از حواس پنج گانه است.» برای اینکه آن‌ها را بیشتر وارد موضوع کنم، به هر کدام شمعی دادم و گفتیم: «حالا با حواس پنج گانه شمع را مشاهده می‌کنیم و نظراتمان را می‌گوییم.» یکی از بچه‌ها به بُوی شمع اشاره کرد. در آن لحظه توجه همه به بُوی شمع جلب شد. این موضوع برایشان جالب بود و می‌گفتند: «مگر شمع هم بو دارد؟» یکی دیگر از بچه‌ها به جنس شمع توجه کرده بوده که چرب و نرم است. دیگری به نخی توجه کرد که از داخل شمع رد شده بود.

قبل از اینکه شمع را روشن کنم، از بچه‌ها خواستم آن را با ابزار (گیره) اندازه‌گیری کنند. بعد شمع را روشن کردم تا مشاهداتمان را از شمع روشن هم بیان کنیم. یکی از بچه‌ها به اندازه‌ی شمع و کوچک شدن آن در اثر سوختن اشاره کرد. این اندازه‌گیری بعد از خاموش شدن شمع هم تکرار شد و بچه‌ها، کوچک شدن شمع را در اثر سوختن دیدند. آن‌ها به شعله‌ی شمع، ریختن قطرات، جامد شدن و تغییر شکل آن اشاره کردند. برخی با دیدن آن به یاد آب شدن یخ و یخ بستن مجدد

شناسایی استعدادهای دانشآموزان با هوش‌های چندگانه

برای شناسایی استعدادهای دانشآموزان نمی‌توانیم فقط در پی کشف استعدادهای منطقی- ریاضی، زبانی- کلامی باشیم و هوش‌بهر (IQ) را ملاک مطلق سنجش استعداد قرار دهیم. با این روش استعدادسنجی، بسیاری از دانشآموزان نادیده گرفته می‌شوند، چرا که هر فردی استعدادهایی دارد که خاص خودش است و این استعدادها به شناسایی و هدایت نیاز دارند.

هوش بدنی- حرکتی خوبی دارند (یعنی روی حرکات بدن خود کنترل دارند و در دستورزی مهارت دارند) و دانشآموزانی که استعدادهای دیگری دارند، جایی ندارند. این دانشآموزان یا اصلاً به حساب نمی‌آیند یا در مدرسه درجه‌های دو و سه محسوب می‌شوند.

بهتر است زاویه‌ی دید خود را قدری تغییر دهیم و در پی شناسایی استعدادهای ذاتی دانشآموزان از دیدگاه هوش‌های چندگانه^۱ باشیم. با این دیدگاه، همه‌ی دانشآموزان منحصربه‌فرد خواهند بود. هیچ طرح و برنامه‌ای مغایر با این دیدگاه، با ذات بشر هم خوانی ندارد و نمی‌تواند در آموزش عمومی جامعه مؤثر واقع شود. در روش استعدادسنجی با هوش‌بهر (IQ) همواره عده‌ای برتر شمرده می‌شوند که در استعدادهای منطقی- ریاضی، و زبانی- کلامی برتری‌هایی دارند و در نتیجه عده‌ی زیادی از افراد طرد می‌شوند. برای مثال، متأسفانه در نظام آموزشی تک‌بعدی، دانشآموزانی که هوش فضایی خوبی دارند (یعنی خوب طراحی می‌کنند و نقاشی می‌کشند)، یا دانشآموزانی که هوش موسیقایی خوبی دارند (یعنی ریتم شعر و موسیقی را خوب می‌فهمند و نسبت به آواها حساس هستند)، یا دانشآموزانی که

هوش‌بهر

آزمون هوش در مفهوم هوش‌بهر یا بهره‌ی هوشی را آلفرد بینه، روان‌شناس فرانسوی، به منظور تشخیص و یاری رساندن به دانشآموزانی طراحی کرد که ضعف تحصیلی داشتند، به مرور زمان، هوش‌بهر در جامعه جایگاه پیش‌های پیدا کرد و رفته‌رفته از آزمون هوش یا IQ برای جداسازی دانشآموزان تیزهوش استفاده شد، با این تصور که دانشآموزان به اصطلاح «تیزهوش» یا «سرآمد» را باید از بقیه جدا کرده، چون از توانایی‌های منطقی- ریاضی، زبانی- کلامی، فضایی بهتری برخوردارند. این موضوع در ابتدای جذاب می‌نمود، چرا که توانایی‌های این افراد، مخصوصاً توانایی‌های منطقی- ریاضی و زبانی- کلامی، در موفقیت تحصیلی دانشآموزان نقش بسیاری داشت؛ چون کتاب‌ها و برنامه‌ی درسی اساساً بر این پایه طراحی شده بودند.

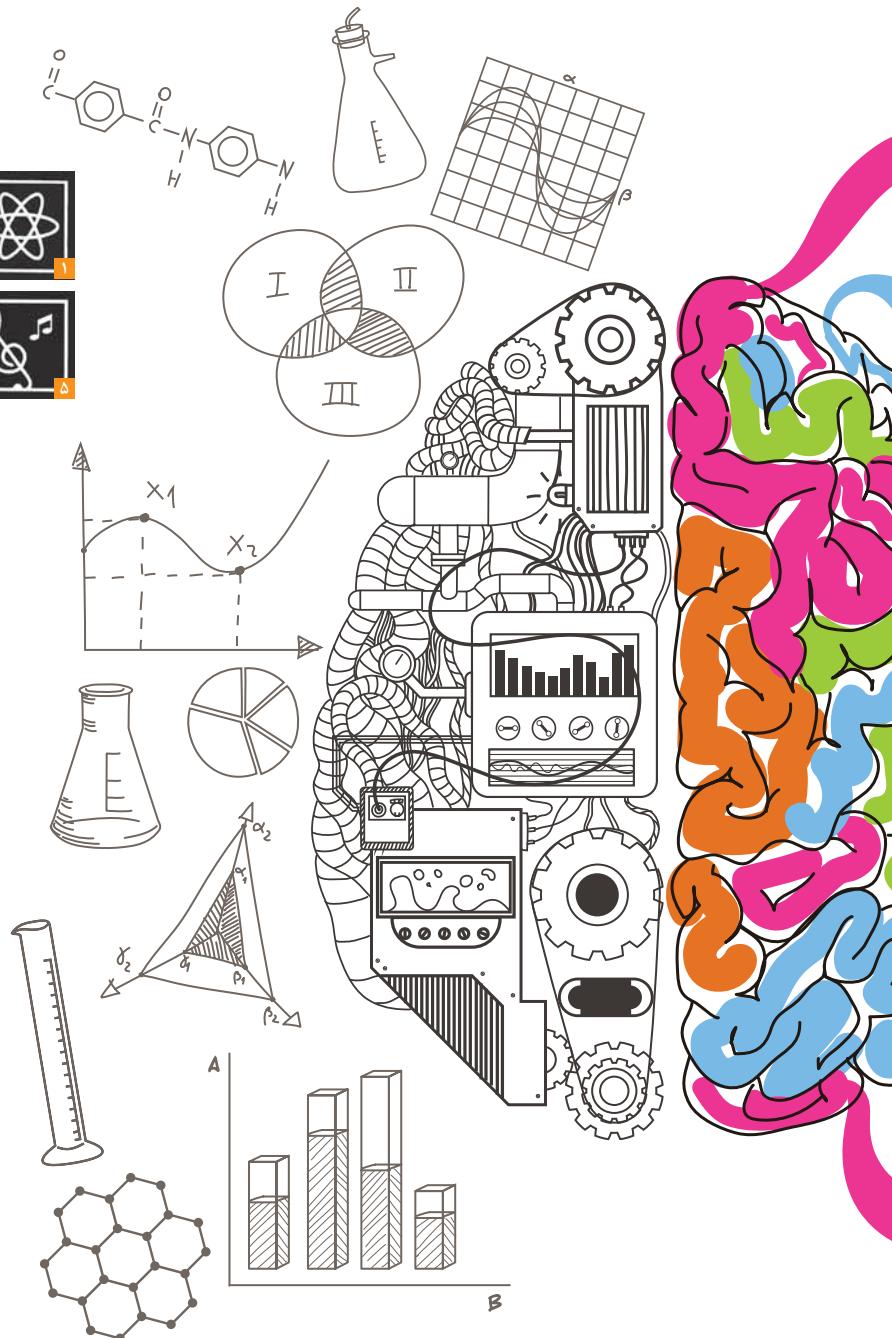
براساس این نظریه، هوش تنها استعداد ریاضی و کلامی نیست، بلکه هشت هوش یا استعداد وجود دارد که در همه انسان‌ها در درجات و ترکیب‌های متفاوت دیده می‌شود. در این راستا، باید به تفاوت‌های فردی احترام گذاشت، زمینه‌ی شکوفایی استعدادها را فراهم کرد، و در نهایت استعدادها را شناسایی و هدایت کرد تا فرد بتواند انسان شادکام و مؤثری برای خود و جامعه باشد. هوش‌های

چندگانه عبارت‌اند از:

- ۱ هوش منطقی- ریاضی
- ۲ هوش زبانی- کلامی
- ۳ هوش فضایی
- ۴ هوش بدنی- حرکتی
- ۵ هوش موسیقایی
- ۶ هوش طبیعت‌گرایی
- ۷ هوش درون‌فردي
- ۸ هوش بین‌فردي

هوش توانایی حل مسئله یا خلق محصولی است که در یک فضای فرهنگی با ارزش شمرده می‌شود.
هوارد گاردنر

همه‌ی ما دانش‌آموزان مشتاق و باستعداد بسیاری را دیده‌ایم که در دوران تحصیل رفته‌رفته شوق یادگیری در آن‌ها از بین رفته است، چرا که در چارچوبی که برای موفقیت در مدرسه تعیین شده بود، قرار نمی‌گرفتند. **سهراب سپهری**، که از دوران کودکی طبع شعر و نقاشی داشته، در انتقاد از نظام آموزشی خشک و تکبعدی سال‌های نه‌چندان دور، در خاطرات خود می‌گوید: «مدرسه خراشی بود به رخسار خیالات رنگی خردسالی

هوش‌های چندگانه

دکتر هوارد گاردنر، روان‌شناس رشد و استاد روان‌شناسی دانشگاه هاروارد، پس از سال‌ها پژوهش در پژوهش‌های به نام «پرژوهی صفر»، نظریه‌ی هوش‌های چندگانه را در کتابی با عنوان «چارچوب‌های ذهن؛ نظریه‌ی هوش‌های چندگانه»، در سال ۱۹۸۳ ارائه کرد. با مطرح شدن این نظریه به تدریج دیدگاه کاملاً متفاوتی نسبت به هوش در جهان فرآیند.

«موضوع این نیست که چقدر باهوش هستید. موضوع این است که از چه نظر باهوش هستید.»

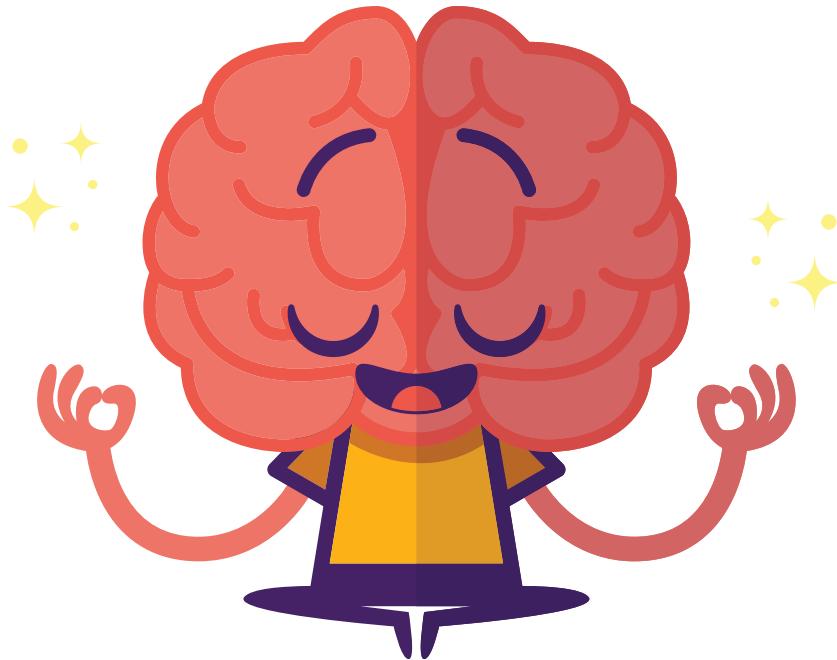
هوارد گاردنر

به استعدادهای خاص خود در مسیر زندگی هدایت کند. در بحث هوش‌های چندگانه باید به این نکته توجه کرد که هوش‌ها یا توانایی‌های هر فرد در عمل به طور ترکیبی استفاده می‌شوند. مثلاً خلبان در تصمیم‌گیری و اجرای عملیات پرواز از هوش منطقی، در انجام کار از هوش بدنی- حرکتی، در تشخیص موقعیت و مسیریابی از هوش فضایی، و در ارتباط با خدمه‌ی پرواز و برج مراقبت از هوش بین‌فردی و هوش زبانی- کلامی استفاده می‌کند.

یک بازیگر در فن بیان از هوش زبانی- کلامی، در اجرای خواسته‌های کارگردان و در خط داستان از هوش منطقی- ریاضی، در تشخیص موقعیت صحنه‌ای که در آن ایفای نقش می‌کند از هوش فضایی، در اجرای حرکات و استفاده‌ی بهجا از زبان بدن از هوش بدنی- حرکتی، در درک احساسات و شخصیت نقش خود از هوش درون‌فردی، و در ارتباط با بازیگران دیگر از هوش بین‌فردی استفاده می‌کند. یک فوتولالیست در انجام حرکات ورزشی از هوش بدنی- حرکتی، در ارتباط با مربی و هم‌تیمی‌های خود از هوش بین‌فردی و زبانی- کلامی، در کنترل احساسات و شناخت توانایی‌های خود از هوش درون‌فردی، در تشخیص فضاهای زمین برای پاس دادن و ضربه زدن به توب از هوش فضایی، و در درک و احرای طرح و برنامه‌ی مربی از هوش منطقی- ریاضی استفاده می‌کند.

یک معلم در برنامه‌ریزی، ارائه‌ی درس و رعایت پیوستگی تمرین‌ها و مطالب به طور روزمره و در طول سال تحصیلی از هوش منطقی- ریاضی، در انجام کار و رعایت زبان بدن متناسب با شرایط از هوش بدنی- حرکتی، در طراحی و چیدمان کلاس و استفاده از تخته از هوش فضایی، در شناخت و کنترل احساسات و بهره‌جویی از توانایی‌های

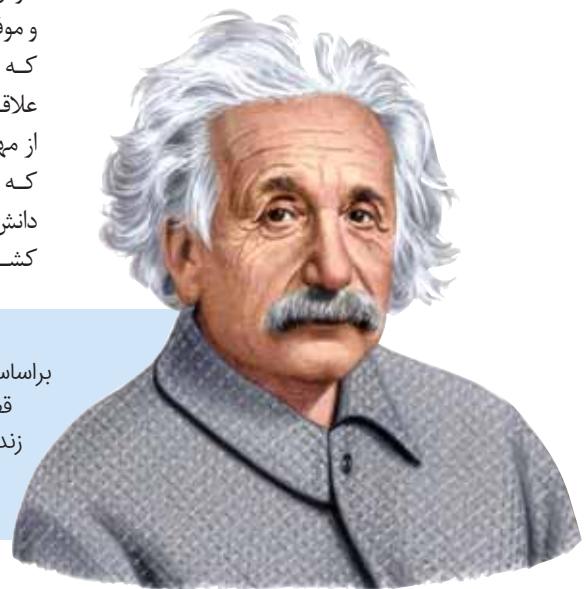

هوش‌های چندگانه در زندگی در زندگی واقعی، معمولاً هر حرفه‌ای ترکیبی از چند هوش را طلب می‌کند. برای موفقيت در هر رشته‌ای باید اين موضوع را در نظر گرفت. معلم، پزشك، نويسنده، نقاش، خلبان، مکانيك، نوازنده، فروشنده و بازیگر، همه و همه از انواع هوش به صورت ترکیبی استفاده می‌کنند و موفقيت هر فردی در گروه اين است که هوش‌های مربوط به حرفه‌ی مورد علاقه‌اش را در خود تقویت کند. يكى از مهم‌ترین وظایف مدرسه این است که با ایجاد بستر مناسب، استعدادهای دانش‌آموزان را در زمینه‌های گوناگون کشف کند و دانش‌آموزان را با توجه

من.» در حالی که با توجه به نظریه‌ی هوش‌های چندگانه، همه انسان‌ها بدون استثنای توانایی‌های منحصر‌به‌فردی دارند که باید به آن‌ها بهداد و بستر رشد را برایشان فراهم کرد.

همه نایخواه هستند. اما اگر ماهی را برآسas توانایی‌اش در بالا رفتن از درخت قضاوت کنید، تا آخر عمر با این تصور زندگی خواهد کرد که وی کودن است.

آلبرت اینشتین

هوش منطقی- ریاضی:

چقدر از حل مسئله و انجام محاسبه لذت می برم و در این کار توانایی دارم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

هوش زبانی- کلامی:

چقدر از خواندن و توشتن و فعالیت های کلامی لذت می برم و در آن توانایی دارم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

هوش فضایی:

چقدر از طراحی، نقاشی و تجسم فضایی لذت می برم و در این حور کارها توانایی دارم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

هوش بدنه- حرکتی:

چقدر از فعالیت های ورزشی و کارهای دستی لذت می برم و در آن ها توانایی دارم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

هوش موسیقیابی:

چقدر از ریتم و موسیقی، وزن و قافیه لذت می برم و در استفاده از آن ها توانایی دارم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

هوش طبیعت‌گرایی:

چقدر از ارتباط با طبیعت و حیوانات لذت می برم و به محیط زیست اهمیت می دهم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

هوش درون‌فردي:

چقدر نسبت به احساسات، ضعفها و توانایی های خود شناخت دارم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

هوش بین‌فردي:

چقدر ارتباط با دوستان و آشنایان لذت می برم و روابط خوبی با اطرافیان دارم؟

خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

وجود دارد. به خاطر تفاوت های فردی دانش آموزان، فضای آموزشی نیازمند تنویر در روش های آموزش و سنجش است تا زمینه هی رشد در همه ابعاد فراهم شود.

لازم به ذکر است، مجموعه هی این سؤال ها و هر گونه پرسش نامه های از این قبیل، صرفاً به مظور تشخیص میزان تمایلات افراد از نظر هوشی است و به هیچ وجه درجات هوشی را به طور مطلق تعیین نمی کند.

دهید. حال بگویید قوی ترین هوش یا هوش های شما کدام هستند؟ آیا فکر می کنید اگر در زمان تحصیل زمینه هی مناسبی برای رشد همه جانبه هی شما فراهم شده بود، اکنون شرح حال هوشی متفاوتی داشتید؟

چنانچه پس از این خودارزیابی نتیجه را با همکاران و افراد دیگر مقایسه کنید، متوجه خواهید شد تا چه حد با یکدیگر متفاوت هستید. به یاد داشته باشید، همین تفاوت ها میان دانش آموزان نیز

خود در مدرسه از هوش درون فردی، و در تعامل با دانش آموزان، همکاران، و اولیا، و دادن باز خورد با انتخاب واگان و لحن مناسب از هوش زبانی- کلامی و هوش بین فردی استفاده می کند.

بنابراین، شناسایی استعدادها کمک می کند دانش آموزان مناسب با هوش های برتر خود رشته یا حرفه ای را دنبال کنند که با گرایش ها و استعدادهای آن ها همانگی بیشتری دارد.

وظیفه هی معلمان و کارکنان مدرسه این است که نخست هوش های چندگانه را خوب بشناسند، و به تبع آن دانش آموزان را خوب مشاهده کنند و هر یک را بر اساس استعدادهای ویژه خود هوشمندانه هدایت کنند.

گام نخست برای اینکه معلمان بتوانند در مورد استعدادهای دانش آموزان خود نظر بدهند این است که بتوانند استعدادهای خود را شناسایی کنند.

خودارزیابی هوشی
در اینجا یک پرسش نامه هی اجمالی و کلی برای خودارزیابی تقریبی گرایش های هوشی از دیدگاه گاردنر ارائه شده است. لازم به ذکر است، این سؤال ها صرفاً چکیده سؤال های بیشتر و جامع تری هستند.

برای تشخیص دقیق تر گرایش های هوشی، باید برای هر یک از هوش ها سؤال های بیشتری پرسیده شود، یا حتی بهتر است شخص در حال انجام فعالیت ها، توسط افرادی که با هوش های چندگانه آشنا هستند و به آن ها اشراف دارند مشاهده شود. با این حال، پیشنهاد می شود معلمان پیش از اینکه در مورد دانش آموزان خود نظر بدهند، ابتدا به طور اجمالی خود را از نظر هوش های چندگانه ارزیابی کنند. در مورد خود به سؤال های بالا پاسخ

در دوره‌های قبیل مجله هم درباره‌ی موضوع هوش‌های چندگانه صحبت کرده‌ایم. برای پی‌گیری ان‌ها، مسیری را که در تصویر می‌بینید دنبال کنید.

شناسایی استعدادهای دانشآموزان

استعدادیابی و شکوفایی دانشآموزان ابزار مؤثری است. توجه به هوش‌های چندگانه نفوذ‌های فردی را در می‌نهد و ممکن می‌کند دانشآموزان مسیر زندگی خود را راحت‌تر و سریع‌تر پیدا کنند و در مدرسه‌ه هم ساعات خوشی را بگذرانند. باید توجه داشت، میزان موفقیت این کار در گرو آشنایی معلم‌ان و کارکنان مدرسه با نظریه‌ی هوش‌های چندگانه است تا با ایجاد شرایط مناسب، شناخت بهتر و دقیق‌تری از استعدادهای دانشآموزان خود پیدا کنند و بتوانند برای استعدادیابی و تعیین مسیر تحصیلی و حرفه‌ای دانشآموزان، متناسب با علاقه‌ها و استعدادهای فردی‌شان، گام مؤثری بردارند. در شماره‌ی بعدی با تصورات نادرست از هوش‌های چندگانه آشنا می‌شویم.

همان‌طور که اشاره شد، بهترین روش تشخیص گرایش‌ها و استعدادهای انسان، مشاهده در حین انجام فعالیت است. شناسایی استعدادها یا هوش‌های چندگانه در دانشآموزان نیازمند این است که معلم‌ان، به جای تدریس با روش سخنرانی و تکیه بر محفوظات، فرصت بروز توانایی‌های دانشآموزان را با زمینه‌سازی‌های هدفمند ایجاد کند. به این ترتیب، چون دانشآموزان امکان ابراز وجود به شیوه‌های متفاوت را پیدا می‌کنند، معلم می‌تواند با توجه به مشاهدات خود، به خوبی در مورد توانایی‌ها و استعدادهای دانشآموزان نظر بدهد. در غیر این صورت، اگر آموزش و سنجش همواره به شکل ثابتی باشد (مثلًا روش مرسوم سخنرانی و سنجش با روش چندگزینه‌ای یا تشریحی)، استعدادهای گوناگون دانشآموزان اصلاً بروز نمی‌کند و عملکرد خاصی مشاهده نمی‌شود تا استعدادها شناسایی شوند. هوش‌های چندگانه برای

آنچه معمولاً به عنوان «هوش» تلقی می‌شود توانایی‌های زبانی-کلامی و منطقی-ریاضی است که گاهی در مدرسه‌ها مهم‌تر از توانایی‌های دیگر شمرده می‌شوند. با این تصور، هوش‌های فضایی، درون‌فردی، بین‌فردی، موسیقایی و غیره رنگ می‌بازند و به فراموشی سپرده می‌شوند.

ما باید برای رتبه‌بندی کودکان زمان کمتری صرف کنیم و بیشتر برای شناسایی توانایی‌ها و استعدادهای ذاتی‌شان به آن‌ها کمک کنیم. راههای بسیار زیادی برای رسیدن به موفقیت وجود دارند و توانایی‌های بسیار زیادی داریم که برای دست یافتن به موفقیت به ما کمک می‌کنند.

هوارد گاردنر

پی‌نوشت

1. MI (Multiple Intelligences)

- منابع
- آرمسترانگ، توماس (۱۳۹۰). هوش‌های چندگانه در کلاس‌های درس. ترجمه‌ی مهشید صفری. انتشارات مدرسه. تهران. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۹).
 - فلیتھم، مایک (۱۳۹۱). هوش‌های چندگانه. ترجمه‌ی بهرام قاسمی‌نژاد. انتشارات فراوان. تهران. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۷).

نگرش؛ کلید تغییر رفتار خود و دیگران

بسیاری از رفتارها و تحلیل‌های ما از شرایط، از یک فیلتر روانی مهم عبور می‌کنند. این فیلتر قدرتمند است و باعث می‌شود حتی اگر خودمان هم به درست یا غلط بودن تحلیل‌مان شک داشته باشیم، به راحتی نتوانیم از آنجه در ذهنمان می‌گذرد دست برداریم. این فیلتر روانی مهم «نگرش» نام دارد.

نگرش پیچیدگی روانی خاصی دارد و ما نیاز داریم آن را بشناسیم. چون هر گونه تغییر رفتاری در ما با تغییر در نگرش‌هایمان شکل تازه‌ای می‌گیرد. به این تعریف دقت کنید:

روان‌شناسان نگرش را حالت پیچیده‌ای از احساسات، امیال، عقاید، تعصبات یا تمایلاتی می‌دانند که به دلیل تجربیات گوناگون در فرد، سبب نوعی آمادگی برای رفتار می‌شود. همچنین نگرش نوعی تمایل به انجام دادن عمل است که در فرد ارزش‌های مثبت یا منفی ایجاد می‌کند.

نکته‌هایی درباره نگرش

۶ نگرش در طول زندگی شکل می‌گیرد.

۶ نگرش ارزش اشیا، افراد و وقایع را نزد انسان تعیین می‌کند.

۶ نگرش عمل و رفتار انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نگرش قبل مشاهده نیست، بلکه از رفتارها و عکس‌العمل در موضوعات مختلف قابل برداشت است. نگرش شدت و جهت دارد و از این لحاظ قابل اندازه‌گیری است.

۶ نگرش در انسان قابل تغییر است.

۶ نگرش مثبت و موافق با یک موضوع در رفتار و عمل شخص تأثیرگذار است و به روز رفتارهای مثبت می‌انجامد. همین طور، نگرش منفی از انجام عملی جلوگیری می‌کند یا باعث انجام عملی در جهت عکس می‌شود.

۶ یکی از ملاک‌های تفاوت افراد با همیگر به تفاوت آن‌ها در نگرش برمی‌گردد.

اجزای نگرش
جزء شناختی: مربوط به عقیده‌های گوناگون و آگاهانه‌ی افراد نسبت به یک موضوع است.

جزء احساسی: شامل احساساتی است که بر اثر برخورد با یک موضوع در شخص برانگیخته و ارزیابی او را از آن موضوع شامل می‌شوند.

جزء رفتاری: رفتار شخص را در برخورد با حوادث یا موضوعات به گونه‌ی معینی تعیین می‌کند.

تغییر نگرش، به دلیل در هم پیچیدگی این سه عنصر، کار ساده‌ای نیست. متخصصان تبلیغات برای تغییر نگرش و یا ترغیب شما، بدون اینکه متوجه باشید، در این سه جزء تغییر ایجاد می‌کنند.

اما برای پیدا کردن نگرش متعالی نسبت به کودکان، ابتدا باید شناخت خودتان را از آنان بهبود بدهید. سپس احساس خود را نسبت به آن‌ها دوستانه و مهربانانه کنید. پس از انجام این کارها خواهید دید که رفتار شما نسبت به آن‌ها تغییر اساسی خواهد کرد.

نکته‌ی دیگر اینکه به عنوان معلم، وقتی با دانش‌آموزی روبه‌رو هستید که می‌خواهید رفتارش را اصلاح کنید، باید نگرش او را نسبت به موضوعی که باعث بدرفتاری‌اش می‌شود، تغییر دهید.

رویکرد انسان‌گرا به تربیت

یوهان پستالوتسی و فردریش فروبل

پستالوتسی و فروبل ضمن تحسین رویکرد رمانتیک روسو^۱ و توجه به آن، با اندیشه‌های شخصی و خلاق خود گستردن ساحت جدید تعلیم و تربیت را شروع کردند. باور آن‌ها بر انسانیت و عمومی‌سازی تعلیم و تربیت مبتنی بود. علاقه و حمایت پستالوتسی از روسو از ۱۹ سالگی آغاز می‌شود. به همین خاطر، نگاه او ادامه‌ی نگاه رمانتیک روسو است. فروبل نیز شاگردی پستالوتسی را تجربه کرده و در نتیجه حامل اندیشه‌های معلم خود بوده و سپس آن‌ها را دگرگون و متحول کرده است.

یوهان پستالوتسی (۱۷۴۶-۱۸۲۷) مربی سوئیسی بود که لقب پدر تعلیم و تربیت مدرن را به او داده‌اند. او به عمومی‌سازی آموزش و پژوهش معتقد بود تا همه‌ی انسان‌ها، بهویژه طبقه‌ی فقیر، بتوانند فارغ از تبعیض و محدودیت، دسترسی رایگان و همگانی به آموزش داشته باشند.

نخستین تلاش عملی و اطلاع‌طلبانه‌ی پستالوتسی، تأسیس یک مدرسه‌ی کسب و کار برای کودکان فقیر روتایی بود تا بتوانند در کنار باسوادشدن، محصولات ساخته‌ی دست خود را به بازار عرضه کنند.

نگاه رoshن پستالوتسی و آثار تربیتی او موجب شد دولت و عموم مردم متوجه اهمیت و فایده‌ی تعلیم و تربیت شوند. به دلیل این استقبال، تا سال ۱۸۳۰ بی‌سوادی در سوئیس

اصول رهایی‌یاری یوهان پستالوتسی

- توجه به نیازها و علاقه‌های کودک
- تدریس کودک محور به جای تدریس معلم محور
- مشارکت فعال یادگیرنده در کلاس درس
- فراهم‌سازی بستر رشد طبیعی کودک
- دادن آزادی و اختیار به کودک
- ایجاد اقتدار و اضباط در مدرسه بر پایه‌ی عشق و علاقه، نه به موجب اجبار و ایجاد ترس
- تأکید بر تجربه‌های واقعی مبتنی بر حواس
- تأکید بر رشد همه جانبه‌ی کودک

سپس تصمیم می‌گیرد اندیشه‌ها و ایده‌های بدیع خود را در محیطی واقعی اجرا کند. از این‌رو، در آلمان و در سال ۱۹۳۷، مؤسسه‌ی مراقبت و بازی و فعالیت برای کودکان خردسال را تأسیس و در سال ۱۹۴۰ و اژه‌ی کودکستان را برای این مؤسسه ابداع می‌کند.

فروبل نخستین مربی مدرن تعلیم و تربیت است که توجه جامعه و والدین را به سمت ارزش و اهمیت تربیتی بازی‌ها و فعالیت‌های آزاد کودکان جلب می‌کند.

به همین خاطر، علاوه بر چندین فعالیت متنوع بازی گونه، مانند آوازهای جمیعی، کار با گل، دوزندگی و کار با گل و گیاه، مجموعه‌ای وسیله‌ی بازی و ابزار آموزشی با نام «هدهیه‌های فروبل»^۴ را برای سطح پیش از دبستان طراحی می‌کند.

هدهیه‌های فروبل پنج گونه وسیله‌ی آموزشی را شامل می‌شود که ترتیب ارائه‌ی آن‌ها به کودک از ساده به پیچیده است. برای مثال، گونه‌ی اول شامل گلوله‌های رنگی نرم و کوچک و گونه‌ی دوم شامل کره و مکعب‌های چوبی است.

سبک آموزش فروبل کودکان را در حوزه‌های مهارت‌های کشف کردن، مقایسه کردن، آزمودن، لمس کردن و تصور کردن توانا می‌سازد.

بر آموزش و پرورش پیش از دبستان بود. فروبل در سن ۲۳ سالگی حرفه‌ی معلمی را برمی‌گزیند. پس از سال‌ها تلاش و تجربه در مدرسه‌ها، مهم‌ترین اثر تربیتی خود را در سال ۱۸۲۶ با عنوان «تعلیم و تربیت انسان»^۵ منتشر می‌کند. در همان سال، مجله‌ی هفتگی آموزش «خانواده‌ها»^۶ را تأسیس می‌کند.

ریشه‌کن می‌شود. او پدر علم پدagoژی است. رویکرد و عملکرد او باعث شد تعلیم و تربیت در کنار سایر علوم، مانند سیاست، به عنوان یک علم و حوزه‌ی معرفتی شناخته شود. عمدی تأثیر پستالوتسی بر آموزش در سطح ابتدایی است.

مربی آلمانی، فردیش فروبل (۱۸۵۲-۱۷۸۲)، شاگرد پستالوتسی بود. حوزه‌ی اشتراک فکری فروبل و پستالوتسی، باور به رشد طبیعی کودک و مدرنسازی علم تعلیم و تربیت است.

اما برای پیاده‌سازی این باور، هر کدام مسیر متفاوت و در عین حال مکملی را در پی گرفتند. پستالوتسی مسیر آموزش در دوره‌ی ابتدایی را برگزید و تحول غیرقابل تصویری در این سطح ایجاد کرد. اما تأکید فروبل

فلسفه‌ی تربیتی فردیش فروبل

- ابزار آزادانه‌ی خویشتن
- خلاق بودن
- فعالیت و مشارکت جمیع
- فعالیت‌های حسی- حرکتی

یادگاری شیرین

هفته‌ی معلم بود و به این مناسبت مراسم جشنی در سطح منطقه برگزار شده بود. طی این برنامه، از معلم‌های نمونه تقدیر شد. اسم من هم میان اسامی معلم‌ها بود، اما نکته‌ی جالب، مواجه شدن با صحنه‌ای بسیار زیبا بود که مرا غافلگیر کرد.

وقتی بین اسامی همکاران فرهنگی، اسم من برای دریافت هدیه خوانده شد، از جایم بلند شدم تا به جایگاه مربوطه بروم پیش از اینکه رو به روی مسئولان قرار بگیرم، یکباره یکی از دانش‌آموزان را رو به روی خودم دیدم، او دسته‌ی گلی زیبا در دست داشت. من در آغوش کشید، دستم را بوسید و دسته‌ی گل را به دستم داد. من که از دیدن این صحنه بهت‌زده شده بودم، در حالی که اشک شوق از چشم‌هایم جاری شده بود، دختر گلم را در آغوش کشیدم و بر صورت معصومش بوسه‌ای زدم و از او تشکر کردم.

وقتی به خودم آدم و به مهمنان نگاه کردم، مادر همان دانش‌آموز را دیدم که لبخند رضایت بر لب مشغول تصویربرداری از این صحنه‌ی دیدنی بود. این حاطره تا ابد به عنوان حاطره‌ای خوش و یادگاری شیرین از دوران معلمی برای من باقی خواهد ماند. برای این دانش‌آموز عزیزم و همه‌ی دانش‌آموزانم آرزوی موفقیت دارم.

بی‌انصافی نیست؟!

آخر سال، وقتی از دانش‌آموزان کلاس پنجم خواستم حاطره‌ای جالب و خنده‌دار از سال تحصیلی پشت سر گذاشته تعریف کنند، یکی از چهه‌ها دستش را بالا برد و بالبند گفت: «اجازه‌خانم! بی‌انصافی نیست؟» ماجرا از این قرار بود که در یکی از روزها و در ساعت درس نگارش (فارسی نوشتاری) دانش‌آموزانم در حال جواب‌دادن به سؤال‌های تمرین‌های املایی بودند. یکی از سؤال‌ها این بود: «کلمه‌ای ۸ حرفی را که حرف‌های دوم و هشتم آن «ی» باشد، از روی کتاب خوانداری پیدا کنید.» چهه‌ها سخت مشغول پیدا کردن کلمه‌ی خواسته‌شده بودند. من هم همان‌طور که میانشان دور می‌زدم، صفحه‌های کتاب را با دقت می‌گشتم. بعد از چند لحظه سرمه را بالا آوردم و انگل را که چیزی گران‌بها پیدا کرده باشم، گفتم: «بچه‌ها، بی‌انصافی نیست؟! بچه‌ها که جا خورده بودند گفتند: «اجازه‌خانم! مگر ما کار بدی کرده‌ایم؟ چرا این حرف را می‌زنید؟»

-ما چه کار اشتباهی کرده‌ایم؟

من که تازه متوجه معنی دوپهلوی جمله‌ام شده بودم، نتواستم جلوی خنده‌ام را بگیرم و گفتم: «بچه‌ها، منظورم جواب سؤال بود. گفتم کلمه‌ی «بی‌انصافی» درست است یانه؟ آن‌ها هم که متوجه ماجرا شده بودند، شروع به خنده‌یدن کردند. همین اتفاق باعث شد آن زنگ فارسی برای من و دانش‌آموزانم به عنوان حاطره‌ای خوش ماندگار شود.

از پشت عینک آرتنین

همدلی دارند که این قدر صریح حرف زده‌اند. نمی‌دانستم گریه‌های شبانه‌ی مادر به خاطر رفتار خانواده‌ی همسر می‌تواند یک بچه‌ی ده‌ساله را این طور بهم بربیزد. واقعاً سهیل تا الان از نداشتن دوست‌صمیمی رنج می‌برد؟ چرا من هرگز متوجه نشدم؟ فکر کردم، کاش این مهارت را اولین سال کار کرده بودم و حالا آن قدر زمان داشتم تا هر هفته این برنامه را در کلاس اجرا کنم! کاش قدرتی داشتم تا علاوه بر همدلی کردن با دانش‌آموزانم، مشکلاتشان را حل هم بکنم. راستی، آن روز آرتنین در نهایت چیزی ننوشت. او که تا آن زمان حاضر نشده بود سفره‌ی دلش را پیش کسی باز کنده، پیش من آمد و گفت: «خانم، می‌شود من حضوری مشکلمن را به شما بگویم و شما با من همدلی کنید؟» آخ که دست‌نام ناتوان و زیبانم قاصر است برای حل مشکلش! آیا همدلی صرف با او می‌تواند سنگینی مشکلش را از دوش او بردارد؟

الهام رحیمی
آموزگار ابتدایی، نجف‌آباد، اصفهان

چند ماهی از شروع سال تحصیلی گذشته است. فکر می‌کنم دیگر آن قدر با بچه‌ها صمیمی شده‌ام که بتوانم یکی از مهارت‌های زندگی به نام همدلی را در کلاس اجرا کنم. یکی از درس‌های کتاب هدیه‌های آسمانی بهانه‌ای برای شروع آموزش این مهارت می‌شود. همان‌طور که آرام‌آرام از پله‌ها بالا می‌روم، چگونگی ارائه‌ی این موضوع را بخودم مرور می‌کنم. ابتدایاً باید تفاوت همدلی و هم‌دردی را برای بچه‌ها توضیح بدهم، وارد کلاس می‌شوم. گچ را برمی‌دارم و روی تخته می‌نویسم: «همدلی». بچه‌ها، کسی معنی همدلی را می‌داند؟ همان‌طور که حدس زده بودم، اکثر آن‌ها همدلی را با هم‌دردی اشتباه گرفته‌اند. سراغ کتاب هدیه‌ها می‌روم. درس‌مان در مورد کودکان مظلوم فلسطین است. از دانش‌آموزانم می‌خواهم درس را بخوانند. بعد چشم‌هایشان را بینندند و خودشان را جای کودکان فلسطینی بگذارند. مهدی با ناراحتی می‌گوید: «واي، خيلي بد است که هر لحظه احساس کنیم ممکن است کسی به ماحمله کند و وطنمان را بگیرد!» آفرین مهدی، درست است. همدلی یعنی خودت را جای طرف مقابل بگذاري. بعد از اینکه مفهوم همدلی را خوب متوجه می‌شوند، شروع به بازی «همدل‌های بزنده» می‌کنیم. از بچه‌ها می‌خواهم مشکلاتشان را بدون نام بزدن از خود روی کاغذ بنویسند و در جعبه‌ای که قبل از ورود به کلاس آماده کرده بودم، بینندازند. خودم هم سرم را به کاری گرم می‌کنم تا راحت‌تر به کارشان برسند. سرم را که بالا می‌آورم، می‌بینم همه مشغول نوشتن هستند و جوری روی دست خود را گرفته‌اند که انگار آزمون مهمی می‌دهند. اما آرتنین همچنان ورق به دست نشسته است. با اشاره‌ای سر از او سؤال می‌کنم چرا نمی‌نویسد؟ با بعضی در گلو و چشماني برآق می‌گوید: «مشکلات من آن‌قدر بزرگ و زیادند که در کاغذ به این کوچکی جانمی‌شوند.» به آرامی بالای سرش می‌روم و از او می‌خواهم بنویسد و مطمئن باشد مشکلاتش محروم‌انه می‌مانند. دیگر وقت تمام شده است. جعبه را دستم می‌گیرم و در کلاس می‌چرخانم تا بچه‌ها کاغذهایشان را داخل آن بینندازند. بعد از جمع‌آوری برگه‌ها یک نفر یک نفر اسماها را صدا می‌کنم. هر کسی می‌آید، یکی از کاغذها را برمی‌دارد و مشکل دوستش را می‌خواند. کسی که صاحب نوشته است، اگر مایل باشد، خودش را معرفی می‌کند، و گرنه آن دانش‌آموز به صورت کلی و عمومی شروع به همدلی می‌کند و دنیا را ز پشت عینک او می‌بینند.

خدای من! انتظار نداشتم دانش‌آموزانم تاین حد به من اطمینان کرده باشند و مشکلاتشان را بی‌پرده نوشته باشند! انگار آن‌ها هم نیاز به

زندگی فرد انتخاب و تدوین شده باشند).

۶ متناسب نبودن محتواهای آموزشی با نیاز مخاطبان (اعم از نیازهای جسمی، روحی و عاطفی). این مهم‌ترین اشکال رویه‌های موجود است که نبود نخ ارتباطی بین دانه‌های تسبیح آموزش، تداوم و استمرار آموزش و انسانش آموزان به قرآن را با خطر جدی رو به رو کرده است.

۷ جایگزینی قاعده‌آموزی با مهارت آموزی. به گونه‌ای که دانش آموزان با وجود یادگیری تعداد زیادی از قواعد روحانی، روان‌خوانی و تجوید، حتی وقف و ابتداء و صرف و نحو عربی، هنوز در خواندن و فهمیدن قرآن مشکل اساسی دارند.

۸ اجرانشدن کامل و مستمر برنامه‌ی درسی در طول سال تحصیلی، به دلیل نبود نظارت مستمر و ارزشیابی و نبود سیاست‌های تشویقی که باعث قانون‌گریزی و اجرا نشدن قوانین و مصوبات شورای عالی و نیز از بین رفتن حس رقابت و در نتیجه خستگی از آموزش و تدریس می‌شود که خود عامل بسیاری از آسیب‌هاست.

۹ ارائه‌ی طرح‌ها و برنامه‌های موازی و تکراری که در نتیجه هم باعث سوق یافتن نیروها و امکانات به سوی دیگر و هم باعث ایجاد اشیاع کاذب و دست کشیدن معلمان از آموزش و احاله‌ی آن‌ها به سوی مدبران و مربیان تربیتی می‌شود. برای رفع این اشکال‌ها، اول باید تکلیف رویکرد حاکم بر این چهار بخش مشخص شود.

به نظر می‌رسد لازم است «رویکرد جامعیت آموزش عمومی قرآن» بر محور اهداف آموزش عمومی قرآن در اسرع وقت در کلیه‌ی برنامه‌ها و فعالیتها مدنظر و عمل قرار گیرد. تحقق چنین رویکردی نیازمند توجه و عزم جدی همه‌ی دلسوزان تربیت قرآنی و «معنادار» باشد. (یعنی محتوا و ساختار درس‌ها متناسب با علاقه‌ها و نیازهای تدریس قرآن در دوره‌ی ابتدایی هستند).

اشکال‌های اساسی در تحقیق برنامه‌ی درسی قرآن

حداقل «۹» اشکال اساسی در تحقیق برنامه‌ی درسی (اعم از آموزش رسمی و فعالیت‌های فوق برنامه) دیده می‌شود. این اشکال‌ها با رعایت اصل جامعیت آموزش عمومی قرآن قابل رفع و اصلاح‌اند. در این مقاله به این ۹ اشکال اشاره می‌شود.

۱ جدایی مؤلفه‌های آموزش از یکدیگر و در طول هم قرار گرفتن این مهارت‌ها، به گونه‌ای که قرآن آموز هیچ حظ و بهره‌ای از قرآن ندارد (مانند جدایی خواندن از فهمیدن).

۲ جدایی مهارت‌های قرآنی از معارف قرآنی که بهره‌مندی قرآن آموز را به حداقل می‌رساند.

۳ توجه بیش از حد به هنرهای قرآنی مانند قرائت و حفظ که از توان اغلب افراد خارج است و افرادی را که توان همراهی ندارند، به تدریج از قرآن دور می‌کند.

۴ کم‌توجهی به هدف انس با قرآن کریم (خواندن مستمر و مادام‌العمر قرآن).

تذکر: درست است که این هدف برایند و نتیجه‌ی آموزش‌های قرآنی است، اما تجربه نشان می‌دهد، کم‌توجهی به این هدف، تأثیر زیادی در انس نیافتن آحاد جامعه با قرآن دارد. نبود انس نیز باعث

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش آموزی

به صورت ماهنامه و نه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد گو

برای دانش آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوآموز

برای دانش آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش آموز

برای دانش آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش آموزی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد نوچوان

برای دانش آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد بازی

برای دانش آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد

برای دانش آموزان دوره آموزش متوسطه دوم

مجله‌های بزرگ‌سال عمومی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

▪ رشد آموزش ابتدایی ▪ رشد تکنولوژی آموزشی

▪ رشد مدرسه فردا ▪ رشد معلم

مجله‌های بزرگ‌سال تخصصی:

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

- رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی ▪ رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- رشد آموزش هنر ▪ رشد آموزش مشاور مدرسه ▪ رشد آموزش تربیت بدنی
- رشد آموزش علوم اجتماعی ▪ رشد آموزش تاریخ ▪ رشد آموزش جغرافیا
- رشد آموزش زبان‌های خارجی ▪ رشد آموزش ریاضی ▪ رشد آموزش فیزیک
- رشد آموزش شیمی ▪ رشد آموزش زیست‌شناسی ▪ رشد مدبیر مدرسه
- رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار‌دانش ▪ رشد آموزش پیش‌دبستانی
- رشد آموزش پرها متوسطه دوم

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی، برای معلمان، مدیران، مریبان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جویان دانشگاه‌های فرهنگیان و کارشناسان گروه‌های آموزشی و...، تهیه و منتشر می‌شود.

▪ نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش پرورش، پلاک ۲۶۶.

▪ تلفن و نامبر: ۰۲۱ - ۸۳۰۱۴۷۸

▪ وبگاه: www.roshdmag.ir

نظرسنجی

رشد آموزش ابتدایی

مخاطب گرامی، در نظر داریم در نحوه ارائه مطالب و موضوعات مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی تغییراتی ایجاد کنیم. این مجله برای شما تهیه می‌شود و این شما هستید که باید به ما بگویید چگونه مجله‌ای می‌خواهید.

پاسخ‌های دقیق شما به سوال‌های نظرسنجی به ما کمک می‌کند از تلاش خود بهره‌ی بهتری نصیب جامعه‌ی معلمان ابتدایی کنیم. به ما کمک کنید بدانیم شما چه انتظاری از مجله‌ی مخصوص خودتان دارید. شرکت در این نظرسنجی وقت کوتاهی از شما خواه گرفت، اما می‌تواند راهنمای ما برای ادامه‌ی راهی طولانی و درست‌تر باشد.

متن پرسش‌نامه در سایت مجلات رشد به نشانی زیر موجود است:

<http://www.roshdmag.ir>

می‌توانید به‌طور مستقیم به لینک زیر نیز مراجعه فرمایید:

<http://www.roshdmag.ir/fa/nazarsanjibtedaiee>

برای استفاده از نسخه‌ی تلفن همراه پرسش‌نامه، بارکد مقابل را اسکن کنید.

در وبگاه اختصاصی ماهنامه‌ی رشد ابتدایی می‌توانید به فایل‌های صوتی و تصویری و همچنین بعضی از مطالب بیشتر دسترسی داشته باشید یا شماره‌های قبلی ماهنامه را دانلود کنید. حتی می‌توانید مقالات و گزارش فعالیت‌های خود را از صفحه‌ی مخصوصی که در اختیار شماست، آپلود کنید.

<http://www.eb.roshdmag.ir>

صفحه‌ی همراهان مخصوص انعکاس بخشی از تماس‌های مخاطبان ماهنامه است. کارشناسان مطالب ارسالی را بررسی می‌کنند و در صورت تأیید، آن را در نوبت چاپ قرار می‌دهند. توجه داشته باشید، مطالبی تأیید می‌شوند که شرایط صفحه‌ی ۴۶ را داشته باشند.

- ۱ محمد شیرزادی؛ آموزگار - شهرستان رباط‌کریم «تجربه‌ی زیسته»
- ۲ سمانه عسگری؛ آموزگار - تهران «۵۰ چیز که برای تشویق یک کودک می‌توانید بگویید»
- ۳ حجت صادقی خلیل‌آباد؛ آموزگار - خراسان رضوی «۵۰ روش برای اینکه کودک شما بهترین باشد»
- ۴ محمدباقر نوریان لالایی؛ آموزگار - ساری «عکس بیرون زدن از کلاس»
- ۵ زهره اولیائی؛ کارشناس ارشد تعلیم و تربیت - اصفهان «آشنایی با مراحل و سبک‌های هنری دانش‌آموزان ابتدایی و نقش معلم در آموزش آن»، «با هم بنویسیم؛ انشای مشارکتی همراه با معلم»
- ۶ اعظم عظیمی وحید؛ آموزگار - شهرستان کبودرآهنگ، استان همدان «تجربیات شخصی حاصل اقدام پژوهی در خصوص رفع عادات نادرست نشستن با آموزش حرکات اصلاحی»
- ۷ مسلم امیری و ماکوان بهرام‌زاده؛ دانشجوی دکترای روان‌شناسی - تبریز «چگونه توانستیم به یک دانش‌آموز پایه‌ی اول ابتدایی که مبتلا به اختلال بیش‌فعالی (ADHD) بود، کمک حرفه‌ای کنیم؟»
- ۸ موسی روشی؛ راهبرآموزشی - تربیتی کلاس‌های چندپایه - استان هرمزگان، شهرستان رودان «ضرورت آموختن و پرداختن به خوش‌نویسی و خط

زهره رهسپار

اعظم لاریجانی

عماد ضیابی

خلاقیت و هنر

خلاقیت فرمول خاصی ندارد، اما راههای بسیار دارد. البته شاهراه اصلی آن رهایی و آزادی است. این شاهراه از تخیل و تصویرهای ذهن و مهم‌تر از همه از ناخودآگاه فرد عبور می‌کند. در عبور کردن از این گذرگاه‌ها به کودکان یاری بدهیم. تخیل را جدی بگیریم، نقدش نکنیم، راهنمایی نکنیم. شاید فقط در موارد بسیار نادر اجازه داشته باشیم پیشنهادی بدهیم. هنر برای هنرآموزی نیست. هنر فرصتی است برای رهایی بی‌درد بشر از چالش‌های دردآور درون.

اسعد قربانی

علی حامد حق دوست

زهراه رهسپار

اعظم لاریجانی

اعظم لاریجانی

آفرینش درد آفرینش

عکس: فائز شافعی